

*Załącznik do Uchwały Nr  
Rady Gminy Goworowo  
z dnia*

**GMINNY PROGRAM  
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE  
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE  
GMINY GOWOROWO  
NA LATA 2022-2026**



## SPIS TREŚCI

<b>I. WPROWADZENIE.....</b>	<b>3</b>
1. DEFINICJA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ .....	3
2. RODZAJE I FORMY PRZEMOCY W RODZINIE .....	3
3. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W KRAJU.....	4
4. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU .....	6
5. ADRESACI PROGRAMU .....	7
<b>II. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W GMINIE .....</b>	<b>8</b>
1. CHARAKTERYSTYKA GMINY .....	9
2. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIETLE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH.....	10
2.1. PODMIOTY ŚWIADCZĄCE WSPARCIE W GMINIE.....	11
2.2. PODMIOTY SPOZA GMINY WSPIERAJĄCE MIESZKAŃCÓW GMINY .....	18
3. WSPÓŁPRACA KOŚCIOŁÓW W ZAKRESIE EDUKACJI NA TEMAT PRZEMOCY W RODZINIE I WSPIERANIA RODZIN W KRYZYSIE .....	22
4. BADANIA ANKIETOWE DOTYCZĄCE PRZEMOCY.....	23
4.1. BADANIA W ŚRODOWISKU LOKALNYM.....	23
4.2. BADANIA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM .....	29
4.3. BADANIA W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ .....	31
5. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA KRZYWDZONYM DZIECIOM .....	34
6. ANALIZA SWOT WYBRANYCH OBSZARÓW PROBLEMOWYCH .....	34
<b>III PROJEKTOWANE DZIAŁANIA PROGRAMOWE .....</b>	<b>39</b>
1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU.....	39
2. CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA .....	40
<b>IV REALIZACJA PROGRAMU .....</b>	<b>47</b>
1. KOORDYNATOR, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE I PARTNERZY.....	47
2. MONITORING I EWALUACJA.....	47
3. FINANSOWANIE .....	48
SPIS TABEL I WYKRESÓW .....	49

# I. WPROWADZENIE

## 1. DEFINICJA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ

Przemoc w rodzinie można oceniać w kategoriach prawnych, moralnych, psychologicznych i społecznych. Na potrzeby niniejszego Programu najbardziej odpowiednią definicją przemocy jest definicja zawarta w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249). Artykuł 2. pkt 2. tejże ustawy definiuje przemoc w rodzinie jako „jednorazowe albo powtarzające się, umyślnie działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

## 2. RODZAJE I FORMY PRZEMOCY W RODZINIE

Wyróżnia się cztery podstawowe rodzaje przemocy: **fizyczną, psychiczną, seksualną i ekonomiczną**. Rozszerzenie tych pojęć przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Rodzaje i formy przemocy

rodzaje	formy
przemoc fizyczna	popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielenie koniecznej pomocy itp.
przemoc psychiczna	wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb itp.
przemoc seksualna	wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych itp.
przemoc ekonomiczna	odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny itp.

Dane Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”.

Ofiarami przemocy w rodzinie są na ogół **kobiety i dzieci, rzadko mężczyźni**. Kategorią ofiar przemocy, o której mówi się nieco rzadziej niż o dzieciach i kobietach, są **osoby niepełnosprawne i ludzie starsi**. Najczęstszym objawem obserwowanym u osób doznających przemocy jest **wyuczona bezradność**. Jest ona poddaniem się, zaprzestaniem działania, co wynika z przekonania, że cokolwiek się zrobi, nie będzie to miało żadnego znaczenia, gdyż zawsze znajdzie się powód do zachowań agresywnych.

Wyuczona bezradność prowadzi do wielu negatywnych skutków, które mogą przejawiać się w trzech sferach:

- **deficyty poznawcze**, które polegają na ogólnym przekonaniu, iż nie ma takich sytuacji, w których możliwa jest zmiana, że w konkretnej sytuacji nic nie można zrobić i nikt nie jest w stanie pomóc;
- **deficyty motywacyjne**, które polegają na tym, że osoba zachowuje się biernie, jest zrezygnowana, nie podejmuje żadnych działań, aby zmienić swoją sytuację;
- **deficyty emocjonalne**, które objawiają się stanami apatii, lęku, depresji, uczucia zmęczenia, niekompetencji i wrogości.

Ofiara przemocy, jeśli przez lata była poniżana i wykorzystywana, potrzebuje dużo czasu, aby odbudować świadomość swojej wartości. Wielu ofiarom udaje się przeciwstawić sprawcy, niemniej jednak większość **potrzebuje pomocy innych**. Bez odpowiedniego wsparcia ofiara przemocy nigdy nie zdobędzie się sama na odwagę, żeby przeciwstawić się stosowaniu wobec niej przemocy.

### 3. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W KRAJU

Statystyki policyjne, stanowiące dalece niewystarczające, ale nadal podstawowe źródło informacji o skali zjawiska przemocy w rodzinie ujawniają, że w 2020 r. liczba ofiar przemocy domowej kształtowała się na poziomie 85 575 osób (w tym 62 866 to kobiety, 11 787 to dzieci i młodzież do 18. roku życia, a 10 922 to mężczyźni). Szczegółowe dane za rok 2020 prezentuje poniższa tabela.

**Tabela 2. Policyjne statystyki procedury „Niebieskie Karty” za rok 2020**

liczba wypełnionych formularzy „Niebieskie Karty”	72 601 (w tym 59 701 wszczynających procedurę i 12 900 dotyczących kolejnych przypadków w trakcie procedury)
ogólna liczba ofiar przemocy	85 575

liczba ofiar – kobiet	62 866
liczba ofiar – mężczyzn	10 922
liczba ofiar – małoletnich	11 787
ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc	73 228
liczba podejrzewanych sprawców – kobiet	6 677
liczba podejrzewanych sprawców – mężczyzn	66 198
liczba podejrzewanych sprawców – nieletnich	353
ogólna liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu	39 798
podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – kobiety	1 986
podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – mężczyźni	37 781
podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – nieletni	31
liczba dzieci umieszczonych w nie zagrażającym im miejscu (np. rodzina zastępcza, dalsza rodzina, placówka opiekuńcza)	288

Źródło: <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

Prezentowane liczby dotyczą działań podjętych w procedurze „Niebieskie Karty” wyłącznie przez Policję i nie obejmują danych dotyczących działalności innych podmiotów upoważnionych do zwalczania przemocy domowej. **Przemoc w rodzinie wiąże się z lękiem ofiar i świadków przed ujawnianiem takich przypadków**, w związku z czym bardzo trudno oszacować rzeczywistą skalę tego zjawiska.

Kwestie dotyczące oceny skuteczności funkcjonującego w Polsce systemu wsparcia osób doświadczających przemocy w rodzinie były przedmiotem badania przeprowadzonego w 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Badanie skuteczności pomocy udzielanej osobom dotkniętym przemocą w rodzinie”. Respondentami były zarówno osoby dotknięte przemocą, które skorzystały ze wsparcia, jak i przedstawiciele instytucji i organizacji udzielających pomocy.

Badanie dotyczące oceny skuteczności funkcjonującego w Polsce systemu wsparcia pokazało, iż wysoko oceniane jest interdyscyplinarne podejście w zakresie pomocy udzielanej osobom krzywdzonym. Pozytywnie oceniana jest praca zespołów interdyscyplinarnych oraz współpraca interdyscyplinarna na poziomie gmin, prowadzona w celu obejmowania kompleksowym wsparciem osób doświadczających przemocy w rodzinie. Osoby pracujące w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie pozytywnie

oceniają współpracę instytucjonalną na poziomie lokalnym, wskazując na możliwość szybkiej wymiany informacji i podejmowania decyzji.

Badania pokazały, że procedura „Niebieska Karta” jest zdecydowanie podstawowym narzędziem wykorzystywanym w procesie obejmowania wsparciem osób doznających różnego rodzaju przemocy w rodzinie. Świadczą o tym nie tylko opinie wyrażane na jej temat przez pracowników instytucji pomocowych, ale także to, że aż 90% badanych osób doznających przemocy w rodzinie, które objęte były pomocą jakichkolwiek służb, instytucji lub organizacji, była bądź jest objęta działaniem tej procedury. Wyniki badań pokazały, że wsparcie w ramach procedury „Niebieska Karta” jest oceniane pozytywnie i w większości przypadków wsparcie to definitywnie bądź przynajmniej częściowo rozwiązuje problem.

#### **4. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU**

Niniejszy Program został opracowany w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Goworowie przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Jest zgodny z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie”.

Zadaniem Programu jest kontynuacja szerokiego spektrum działań mających na celu zarówno zwrócenie uwagi opinii publicznej na zjawisko przemocy w rodzinie, jak i ochronę oraz pomoc osobom dotkniętym przemocą, podejmowanie odpowiednich działań wobec sprawców, a także zwiększenie profesjonalizmu służb społecznych w udzielaniu pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa dla samorządu gminnego następujące zadania: prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, tworzenie zespołów interdyscyplinarnych. Akty prawne wspomagające podejmowanie działań na rzecz ofiar i sprawców przemocy to także:

1. ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 z późn. zm.);

2. ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.);
3. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119);
4. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050);
5. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 nr 209 poz. 1245);
6. uchwała nr 16 Rady Ministrów z dnia 1 lutego 2021 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021 (M.P. 2021 poz. 235);
7. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Województwa Mazowieckiego na lata 2021-2025, stanowiący Załącznik do uchwały nr 373/214/21 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 15 marca 2021 r.
8. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Goworowo na lata 2022-2028.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Goworowo na lata 2022-2026 przedstawia strategię działania obejmującą pomoc rodzinom doznającym przemocy w celu zminimalizowania zjawiska przemocy w rodzinie, a także jego skutków w wymiarze indywidualnym oraz społecznym. Wpisuje się w Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Goworowo i jest zgodny z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021.

## **5. ADRESACI PROGRAMU**

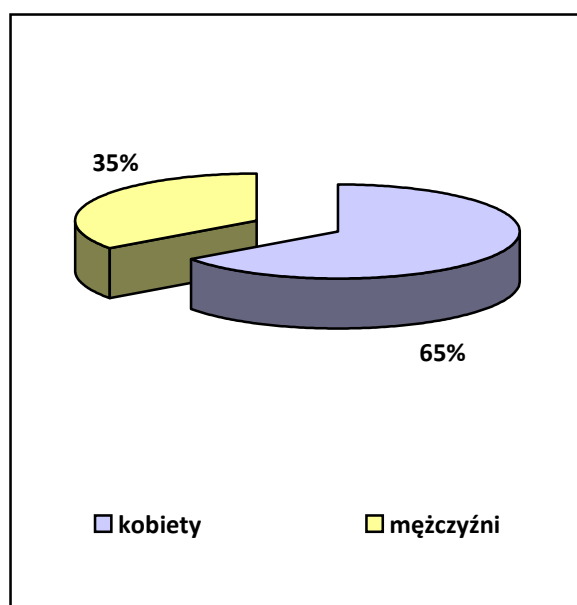
Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Goworowo na lata 2022-2026 jest adresowany w szczególności do rodzin i osób, które ze względu na przemoc w rodzinie wymagają wsparcia społecznego, sprawców przemocy w rodzinie, świadków przemocy w rodzinie, przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji przemocy oraz pozostałych mieszkańców gminy.

## II. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W GMINIE

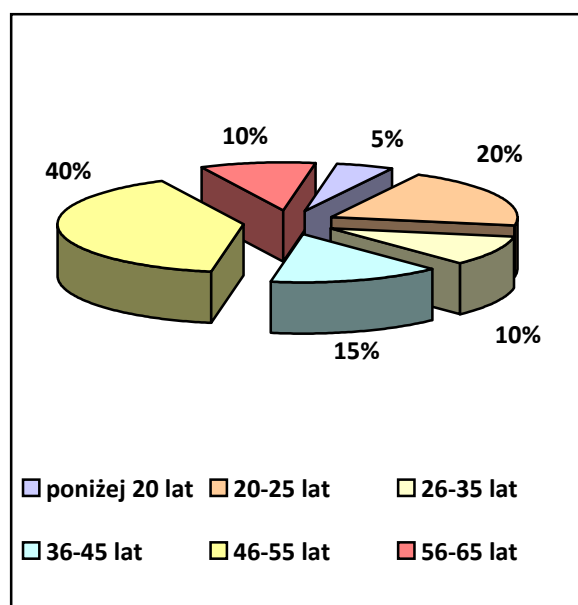
Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w gminie Goworowo została oparta na analizie dostępnych danych, tzw. źródeł zastanych oraz ankiet skierowanych do mieszkańców i przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek systemu oświaty. Do analizy przedłożono 20 anonimowo wypełnionych ankiet skierowanych do dorosłych mieszkańców, 3 ankiety wypełnione przez dyrektorów i pedagogów z placówek systemu oświaty funkcjonujących na terenie gminy oraz 63 ankiety skierowane do uczniów ze szkół podstawowych z terenu gminy.

Wśród respondentów ankiet skierowanych do dorosłych mieszkańców 65% stanowiły kobiety, a 35% mężczyźni. Najliczniej reprezentowane były grupy osób w wieku 46-55 lat (40%) i 20-25 lat (20%). Mniej licznie reprezentowane były grupy wiekowe 36-45 lat (15%), 26-35 lat oraz 56-65 lat (po 10%), zaś najmniej liczną grupę stanowiły osoby w wieku poniżej 20 lat (5%). Strukturę ankietowanych ilustrują poniższe wykresy.

**Wykres 1. Struktura ankietowanych według kryterium płci**



**Wykres 2. Struktura respondentów według kryterium wieku**



Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Większość wśród ankietowanych stanowiły osoby mieszkające w gminie od urodzenia (95%), a następnie osoby zamieszkujące gminę od 10 lat (5%). Pod względem poziomu wykształcenia najliczniej reprezentowana była grupa osób z wykształceniem średnim (60%), a kolejne grupy stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem wyższym i zasadniczym zawodowym (po 20%).



W badaniu skierowanym do grupy dzieci i młodzieży szkolnej wzięto udział 63 uczniów ze szkoły podstawowej z terenu gminy, z czego 52% stanowili mężczyźni, a 48% kobiety. Uczniowie w wieku 13 lat stanowili 13% uczestników, uczniowie w wieku 14 lat stanowili 50% uczestników badania, natomiast 37% tej próby stanowili uczniowie w wieku 15 lat.

## 1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Goworowo jest gminą wiejską położoną w powiecie ostrołęckim, w województwie mazowieckim. Siedzibą gminy jest miejscowość Goworowo. Powierzchnia gminy wynosi 218,93 km<sup>2</sup>. W ramach struktury administracyjnej jej terytorium obejmuje swoim obszarem 45 sołectw: Borki, Brzeźno, Brzeźno-Kolonia, Cisk, Czarnowo, Czernie, Damięty, Daniłowo, Dzbądzek, Gierwały, Goworowo, Goworówek, Góry, Grabowo, Grodzisk Mały, Jawory-Podmaście, Jawory Stare, Jawory-Wielkopole, Jemieliste, Józefowo, Jurgi, Kaczka, Kobylin, Kruszewo, Kunin, Lipianka, Ludwinowo, Michałowo, Nogawki, Pasieki, Pokrzywnica, Pokrzywnica Kolonia, Ponikiew Duża, Ponikiew Mała, Ponikiew Mała Kolonia, Rębisze-Działy, Rębisze-Kolonia, Rębisze-Parcele, Struniawy, Szarłat, Szczawin, Wólka Brzezińska, Wólka Kunińska, Zaorze i Żabin.

Gmina ma charakter rolniczy. Gospodarka rolna opiera się głównie na rolnictwie indywidualnym. Użytki rolne zajmują ponad 60% powierzchni gminy, lasy stanowią ponad 30% jej terenu. W produkcji rolniczej przeważa uprawa zbóż, a w produkcji zwierzęcej hodowla trzody chlewnej i drobiu.

Z końcem 2020 r. gmina liczyła ogółem 8 395 mieszkańców, w tym 4 117 kobiet, które stanowiły 49,04% ogółu ludności, a gęstość zaludnienia wynosiła w przybliżeniu 38 osób na 1 km<sup>2</sup>. Dane odnoszące się do demografii przedstawiają poniższe tabele.

**Tabela 3. Liczba mieszkańców gminy w latach 2018-2020**

zakres danych	2018	2019	2020
liczba mieszkańców ogółem	8 552	8 455	8 395
w tym kobiet	4 219	4 146	4 117

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

**Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców gminy w latach 2018-2020**

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	1 627	1 613	1 622
liczba osób w wieku produkcyjnym	5 318	5 221	5 137

liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1 607	1 621	1 636
------------------------------------	-------	-------	-------

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

W 2020 r. w zasobach gminy Goworowo znajdowało się 6 mieszkań komunalnych o łącznej powierzchni 348,63 m<sup>2</sup>, w których zamieszkiwało 16 osób. Jeśli chodzi o mieszkania socjalne, to w 2020 r. gmina dysponowała 3 takimi lokalami o łącznej powierzchni 150,25 m<sup>2</sup>, zamieszkiwało w nich 10 osób.

W roku szkolnym 2020/2021 w gminie funkcjonowało 15 placówek systemu oświaty (11 placówek wychowania przedszkolnego, 3 szkoły podstawowe oraz 1 szkoła ponadpodstawowa).

Działalność kulturalna w gminie skupia się wokół Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji oraz Gminnej Biblioteki Publicznej, które zajmują się upowszechnianiem kultury, organizacją imprez gminnych oraz zajęć dla dzieci, młodzieży i dorosłych.

Mieszkańcy gminy mają zapewnioną opiekę w 2 Niepublicznych Zakładach Opieki Zdrowotnej. W gminie działają 3 apteki.

W latach 2018-2020 udział bezrobotnych w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym wynosił odpowiednio: 6,52%, 5,15% i 5,82%. Stopa bezrobocia w powiecie w tym samym rozpatrywanym okresie wynosiła 10,1%, 9,2% i 9,8%.

Według danych statystycznych GUS-u na koniec 2020 r. na terenie gminy funkcjonowało 478 podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne. Najwięcej podmiotów gospodarczych w gminie prowadziło działalność w sferze budownictwa, a także handlu hurtowego i detalicznego oraz naprawy pojazdów.

Pomoc społeczną w gminie świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Goworowie, którego działalność często bywa uzupełniana przez współpracę z innymi instytucjami, organizacjami pozarządowymi czy Kościołem, co sprzyja poprawie efektywności działań podejmowanych w celu niwelowania skutków problemów społecznych dotyczących mieszkańców.

## **2. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIETLE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH**

Podstawowe informacje dotyczące zjawiska przemocy w rodzinach zostały zebrane z instytucji i organów działających w gminie Goworowo. Uzupełniono je danymi pozyskanymi od instytucji, których działania obejmowały w latach 2018-2020 mieszkańców gminy.

## 2.1. PODMIOTY ŚWIADCZĄCE WSPARCIE W GMINIE

Zasobami umożliwiającymi przeciwdziałanie przemocy w rodzinie określa się instytucje i organizacje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swoim zasięgiem działania jej mieszkańców, które prowadzą działalność na rzecz ofiar i sprawców przemocy. Poniższa tabela zawiera dane adresowe jednostek działających w gminie i świadczących pomoc jej mieszkańcom.

**Tabela 5. Podmioty świadczące wsparcie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w gminie**

lp.	nazwa podmiotu	adres podmiotu
1.	Urząd Gminy	ul. Ostrołęcka 21, 07-440 Goworowo
2.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	ul. Ks. S. Dulczewskiego 1a, 07-440 Goworowo
3.	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	
4.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	
5.	Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie	
6.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowie” w Kuninie	Kunin 20, 07-440 Goworowo
7.	Przychodnia Vita-Med	ul. Ks. S. Dulczewskiego 1b, 07-440 Goworowo
8.	Posterunek Policji w Goworowie	ul. Szkolna 10, 07-440 Goworowo

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

**Urząd Gminy** w ramach realizacji zadań własnych nałożonych na gminę odpowiada za zapewnienie środków i tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wysokość środków finansowych przeznaczonych na ten obszar działań zatwierdza uchwałą Rada Gminy. Poniższe tabele przedstawiają dane dotyczące opłat z zezwoleń na sprzedaż alkoholu i wydatków na realizację programu profilaktyki i rozwiązywania problemu uzależnień oraz środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie Goworowo w latach 2018-2020.

**Tabela 6. Opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu i wydatki na realizację programu profilaktyki i rozwiązywania problemu uzależnień w gminie w latach 2018-2020**

rodzaj	wartość w zł		
	2018	2019	2020
opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu	94 823,75	90 721,00	95 415,57

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

Środki z opłat z zezwoleń na sprzedaż alkoholu w gminie w latach 2018-2020 ulegały wahaniom (z 94 823,75 zł w 2018 r., poprzez 90 721,00 zł do 95 415,57 zł w 2020 r.).

**Tabela 7. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2018-2020 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie**

przeznaczenie	wielkość nakładów (w zł) w poszczególnych latach		
	2018	2019	2020
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	96 735,79	102 680,06	67 474,16
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów narkomanii	6 675,00	7 996,37	6 261,77
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	7 026,77	8 870,92	8 702,75
<b>razem</b>	<b>110 437,56</b>	<b>119 547,35</b>	<b>82 438,68</b>

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

Środki przeznaczane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie ulegały wahaniom w trakcie rozpatrywanego okresu. Największe kwoty w latach 2018-2020 wydatkowano na walkę z alkoholizmem, znacznie mniejsze na przeciwdziałanie narkomanii oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Ważną funkcję w procesie przeciwdziałania przemocy w rodzinie pełni **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**, która w ramach swoich zadań m.in. kontaktuje się z osobami z terenu gminy dotkniętymi przemocą w rodzinie i składa w stosunku do sprawców przemocy w rodzinie zawiadomienia do prokuratury o popełnieniu przestępstwa, prowadzi rozmowy motywujące do podjęcia leczenia odwykowego i terapii oraz zachęca członków rodziny do angażowania się w terapię rodzin, gdyż przemoc nie jest tylko problemem ze sprawcą, lecz stanowi o złożonych trudnościach wewnątrzrodzinnych.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych kontaktowała się z 16 osobami dotkniętymi przemocą w 2018 r., z 58 osobami w 2019 r. i 32 osobami w 2020 r. W analizowanym okresie GKRPA nie złożyła zawiadomienia do prokuratury o przestępstwie przeciwko żadnemu ze sprawców przemocy w rodzinie. Wybrane dane porównawcze dotyczące działalności Komisji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 8. Działalność GKRPA w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie w latach 2018-2020**

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	16	58	32

liczba sprawców przemocy w rodzinie, przeciwko którym GKRPA złożyła zawiadomienie do prokuratury o przestępstwie	-	-	-
--	---	---	---

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Goworowie.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Goworowo przeprowadzała rozmowy interwencyjno-motywujące z osobami nadużywającymi alkoholu. Do zadań Komisji należą także działania zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. W latach 2018-2020 członkowie Komisji przeprowadzili w sumie 155 rozmów motywujących oraz skierowali do sądu 23 wnioski o zastosowanie leczenia odwykowego. Dane w tym zakresie zestawiono w poniższej tabeli.

**Tabela 9. Działalność GKRPA w latach 2018-2020 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie**

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu	68	66	21
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	13	8	2

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Goworowie.

W celu skutecznego przeciwdziałania problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminowania ich niekorzystnego wpływu na społeczeństwo konieczne jest prowadzenie działań związanych z ich rozwiązywaniem, profilaktyką oraz integracją społeczną osób nimi dotkniętych. Profilaktyczną działalność informacyjną i edukacyjną Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podejmuje m.in. poprzez wspieranie, szczególnie wśród dzieci i młodzieży szkolnej, potrzeb w zakresie sportu i rekreacji, organizowanie konkursów, spektakli, wycieczek, imprez masowych i festynów propagujących zdrowy styl życia, finansowanie kampanii, programów i przedsięwzięć profilaktycznych, a także organizowanie i finansowanie szkoleń, jak również zakup materiałów edukacyjno-informacyjnych związanych z profilaktyką uzależnień (plakaty, broszury i ulotki).

Profesjonalne wsparcie świadczy funkcjonujący w gminie Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz osób uwikłanych w przemoc. Placówka odgrywa istotną rolę nie tylko w zakresie wychowania w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi, ale także w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W ramach działalności Punktu wsparcie w formie bezpłatnych konsultacji psychologicznych mogą otrzymać osoby

doświadczające przemocy ze strony swoich uzależnionych od alkoholu partnerów.

Działalność Punktu obejmuje:

- udzielanie konsultacji i poradnictwa dla osób uzależnionych i współuzależnionych,
- udzielanie informacji na temat szkodliwości narkotyków i alkoholu,
- informowanie pacjentów o sposobach leczenia,
- wspieranie motywacji do leczenia,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- prowadzenie osobistych i grupowych programów terapii.

W 2020 r. do Punktu zgłosiło się 30 osób z problemem uzależnienia (od alkoholu lub środków psychoaktywnych), 9 osób doznających przemocy w rodzinie oraz 4 osoby stosujące przemoc w rodzinie. Udzielono 383 porady.

Utworzenie **Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie** jest efektem wejścia w życie nowych przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Celem działania Zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na najniższym szczeblu samorządu terytorialnego – w obszarze gminy. W skład Zespołu wchodzi zwykle przedstawiciele Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, oświaty, ochrony zdrowia i kuratorskiej służby sądowej.

Do głównych zadań Zespołu należy:

- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu zapobieganie zjawisku,
- diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą,
- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach,
- rozpowszechnienie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjonowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,
- monitorowanie sytuacji rodzin, w których istnieje zagrożenie występowania przemocy, oraz rodzin, w których dochodzi do przemocy,
- prowadzenie dokumentacji podejmowanych działań wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy.

Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ma na celu skupienie przedstawicieli wszystkich instytucji i służb z terenu gminy, których wspólne działania mogą kompleksowo przyczynić się do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie i stworzenia systemu wsparcia dla osób i rodzin, gdzie występuje zjawisko przemocy. Członkowie Zespołu zajmują się tworzeniem i realizowaniem planu pomocy rodzinie, współpracą ze wszystkimi instytucjami z terenu gminy zajmującymi się problemem przemocy, podejmują w grupach roboczych indywidualną pracę z rodziną, w której istnieje przypuszczenie, że wystąpiła przemoc. Wybrane dane dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Goworowie w latach 2018-2020 przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 10. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Goworowo w latach 2018-2020**

zakres danych	2018	2019	2020
<b>liczba członków Zespołu Interdyscyplinarnego</b>	<b>17</b>	<b>21</b>	<b>21</b>
liczba spotkań ZI w ciągu roku	4	4	4
liczba spotkań grup roboczych ZI	36	58	36
<b>liczba złożonych do ZI „Niebieskich Kart”</b>	<b>18</b>	<b>29</b>	<b>18</b>
w tym sporządzonych przez Policję	16	27	18
w tym sporządzonych przez pracowników socjalnych	2	2	0
liczba zamkniętych „Niebieskich Kart”	9	35	22
liczba spraw toczących się w ZI z lat wcześniejszych	4	14	9
liczba spraw sądowych	2	2	-

Dane Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Goworowo.

W 2020 r. Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Goworowo liczył 21 członków. W ciągu tego roku odbyły się 4 spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego oraz 36 spotkań grup roboczych, które realizowały zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy. Przedstawiciele Zespołu Interdyscyplinarnego wszczęli ogółem 18 procedur „Niebieskie Karty” wśród rodzin z gminy, wszystkie zostały sporządzone przez Policję. W ramach działalności Zespołu prowadzono rozmowy ze sprawcami przemocy motywujące ich do podjęcia leczenia odwykowego oraz zachęcające do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych, rodzinom z dysfunkcją przemocy zapewniano pomoc w formie pracy socjalnej, natomiast dzieci objęte zostały opieką pedagoga szkolnego. Ponadto rozpowszechniano na terenie gminy broszury, poradniki oraz plakaty i ulotki informacyjne dotyczące zjawiska przemocy oraz instytucji udzielających wsparcia ofiarom przemocy.

Przemoc w rodzinie jest problemem, którego nie determinuje ani kontekst regionalny ani społeczny, dotyka on ludzi niezależnie od ich statusu i miejsca zamieszkania. Istotne jest więc dążenie do wypracowania uniwersalnego standardu wsparcia osób doświadczających przemocy (dzieci, dorosłych i osób starszych), adekwatnego do potrzeb i warunków miejscowych.

Pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej udziela także **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Goworowie**, będący instytucją powołaną do wspierania mieszkańców w przezwyciężaniu trudności życiowych, których nie są oni w stanie pokonać samodzielnie, wykorzystując własne zasoby i możliwości. Należą do nich osoby i rodziny doświadczające przemocy, zarówno ofiary, jak i sprawcy.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej udzielał mieszkańcom informacji o możliwości uzyskania pomocy, wypłacał świadczenia finansowe, wskazywał adresy instytucji wspierających, prowadził pracę socjalną w rodzinie dotkniętej przemocą oraz podejmował działania we współpracy z innymi instytucjami i organizacjami działającymi w tym obszarze.

W 2020 r. GOPS do realizacji swoich zadań zatrudniał 1 osobę w kadrze kierowniczej oraz 3 pracowników socjalnych. Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie w latach 2018-2020, zmniejszała się z roku na rok (z 654 w 2018 r. do 571 w 2020 r.). Podobnie malała liczba osób w rodzinach objętych pomocą GOPS-u w tym okresie (z 1 062 w 2018 r. do 899 w 2020 r.). Poniżej zamieszczono dane liczbowe dotyczące beneficjentów objętych przez GOPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2018-2020.

**Tabela 11. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem GOPS-u w latach 2018-2020**

liczba beneficjentów	2018	2019	2020
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	654	574	571
liczba rodzin	357	330	301
liczba osób w rodzinach	1 062	954	899

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Goworowie, wykonując zadania pomocy społecznej w gminie, udziela rodzinom z gminy wsparcia m.in. z powodu przemocy domowej, jak również alkoholizmu lub narkomanii, które niejednokrotnie przyczyniają się do jej wystąpienia. Liczba rodzin, którym w latach 2018-2020 udzielano wsparcia z powodu alkoholizmu lub narkomanii, ulegała wahaniom i wynosiła odpowiednio: 16, 15 i 16 rodzin.



Jeśli chodzi o pomoc udzielaną rodzinom z powodu przemocy, to w 2018 r. było to 7 rodzin, w 2019 r. 4 rodziny, w 2020 r. były to 3 rodziny. Dane zestawiono w tabeli poniżej.

**Tabela 12. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem GOPS-u z powodu przemocy w rodzinie, alkoholizmu lub narkomanii w latach 2018-2020**

rok	liczba rodzin		liczba osób w rodzinach	
	przemoc w rodzinie	alkoholizm lub narkomania	przemoc w rodzinie	alkoholizm lub narkomania
2018	7	16	21	34
2019	4	15	12	34
2020	3	16	12	47

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

W wykonywaniu zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współdziała z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi gminy, innymi jednostkami organizacyjnymi, ochroną zdrowia, Policją, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomocą społeczną.

Informacje o podejrzeniu stosowania przemocy może zgłosić do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej każdy, kto ma podejrzenie, iż w rodzinie dochodzi do przemocy. Każde zgłoszenie jest sprawdzane i wyjaśniane przez pracowników socjalnych. Jeżeli zgłoszenie okaże się bezpodstawne, rozpatrywane są ewentualne przyczyny innych trudności, które mogły wpłynąć na postrzeganie rodziny jako doświadczającej przemocy (niezaradność życiowa, niepełnosprawność, choroby członków rodziny, np.: zaburzenia psychiczne, zaburzenia zachowania i inne). W przypadku potwierdzenia występowania przemocy domowej rodzina jest obejmowana szerszym systemem monitoringu, wsparcia i pomocy przez działające lokalnie instytucje gminne, a jeżeli zachodzi taka potrzeba, również powiatowe. Przykładem uruchomienia szerszego systemu pomocy rodzinom doświadczającym przemocy jest zwołanie Zespołu Interdyscyplinarnego.

Mieszkańcy gminy Goworowo mają zapewnioną opiekę w 2 Niepublicznych Zakładach Opieki Zdrowotnej. Lekarz, w związku z wystąpieniem przemocy, ma obowiązek na prośbę poszkodowanego dokonać oceny obrażeń oraz wystawić stosowne zaświadczenie wykazujące uszkodzenia somatyczne i objawy psychiczne, będące efektem doświadczenia przemocy. Jeżeli zachodzi taka potrzeba, udziela pomocy medycznej i kieruje na

odpowiednie leczenie pacjenta, który doznał uszczerbku na zdrowiu. Każdorazowo przy zgłoszeniu się osoby doświadczającej przemocy domowej lekarz informuje o możliwościach szukania pomocy i wskazuje właściwe instytucje.

Działania na rzecz dzieci i rodzin przeżywających trudności, przedsięwzięcia profilaktyczne i zapobiegające wykluczeniu społecznemu oraz przeciwdziałające uzależnieniom i patologiom społecznym realizują funkcjonujące na terenie gminy organizacje społeczne – m.in. jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej oraz świetlice wiejskie.

## 2.2. PODMIOTY SPOZA GMINY WSPIERAJĄCE MIESZKAŃCÓW GMINY

Mieszkańcy gminy Goworowo objęci są wsparciem instytucji i organizacji działających poza gminą w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wykaz tych jednostek przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 13. Jednostki wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie spoza gminy**

lp.	nazwa jednostki	adres
1.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	ul. 11 Listopada 68, 07-410 Ostrołęka
2.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	ul. Oświatowa 1, 07-410 Ostrołęka
3.	Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej	ul. Grzybowska 80/82, 00-844 Warszawa
4.	Komenda Miejska Policji w Ostrołęce	ul. Korczaka 16, 07-409 Ostrołęka
5.	Sąd Rejonowy w Ostrołęce	
6.	Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Wykonujący Orzeczenia w sprawach karnych oraz rodzinnych i nieletnich	ul. Mazowiecka 3, 07-410 Ostrołęka
7.	Prokuratura Rejonowa w Ostrołęce	ul. Rejtana 4, 07-410 Ostrołęka
8.	Ośrodek Interwencji Kryzysowej	ul. Kościuszki 24, 07-410 Ostrołęka
9.	Diecezjalna Poradnia Rodzinna w Łomży	ul. Sadowa 3, 18-400 Łomża

Dane: opracowanie własne.

Ważną rolę w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie pełni przeprowadzająca interwencje domowe związane z tym zjawiskiem Policja. Teren gminy obsługuje **Posterunek Policji w Goworowie**.

W 2020 r. na terenie gminy stwierdzono ogółem 68 przestępstw. Wśród nich dominowały przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece – 18 przypadków, przestępstwa przeciwko mieniu oraz przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji – po 12 przypadków.

Policja, podejmując czynności wobec rodziny, w której występuje przemoc, ma za zadanie:

- udzielić osobie pokrzywdzonej niezbędnej pomocy, w tym udzielić pierwszej pomocy, a w razie potrzeby zorganizować pomoc medyczną;
- podjąć w razie potrzeby inne niezbędne czynności zapewniające ochronę życia, zdrowia i mienia osób dotkniętych przemocą, a wobec sprawcy przemocy zastosować odpowiednie procedury, np. użycie środków przymusu bezpośredniego czy zatrzymanie (agresywny sprawca);
- przeprowadzić ze sprawcą rozmowę, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, oraz wezwać sprawcę do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego;
- przeprowadzić na miejscu zdarzenia czynności w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa;
- podjąć działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, a w szczególności systematycznie składać wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby dotkniętej przemocą, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą;
- obligatoryjnie wdrożyć procedurę „Niebieskie Karty” i poinformować, gdzie można uzyskać profesjonalną, bezpłatną pomoc.

Z analizy danych przedstawionych przez Posterunek Policji w Goworowie odnoszących się do mieszkańców gminy Goworowo wynika, że w 2020 r. na terenie gminy sporządzono 18 formularzy „Niebieskie Karty”. Wśród osób doświadczonych przemocą w rodzinie zdecydowanie przeważały kobiety. Ustalono, że w analizowanym czasie sprawcami przemocy byli przede wszystkim mężczyźni, w zdecydowanej większości pozostający pod wpływem alkoholu. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 14. Dane dotyczące przemocy w rodzinie na terenie gminy w latach 2018-2020**

zakres danych	2018	2019	2020
<b>liczba stwierdzonych faktów przemocy</b>	<b>11</b>	<b>6</b>	<b>5</b>
liczba zastosowanych procedur „Niebieskie Karty” – sporządzonych formularzy	18	29	18
<b>liczba osób doświadczonych przemocą w rodzinie</b>	<b>18</b>	<b>29</b>	<b>16</b>
w tym kobiety	18	27	15

w tym mężczyźni	–	2	3
w tym nieletni	–	–	–
w tym osoby starsze	–	–	–
<b>liczba sprawców przemocy w rodzinie</b>	<b>13</b>	<b>29</b>	<b>18</b>
w tym kobiety	1	–	3
w tym mężczyźni	12	29	15
w tym nieletni	–	–	–
<b>liczba sprawców przemocy w rodzinie pod wpływem alkoholu</b>	<b>17</b>	<b>28</b>	<b>14</b>
w tym kobiety	–	–	–
w tym mężczyźni	17	28	14
w tym nieletni	–	–	–

Dane Posterunku Policji w Goworowie.

W ramach szeroko rozumianej profilaktyki przedstawiciele Policji uczestniczą w spotkaniach z dziećmi i młodzieżą, prowadzą pogadanki i prelekcje profilaktyczne, organizują zebrania z mieszkańcami dotyczące bezpieczeństwa w gminie, dokonują sprawdzania oraz obserwacji miejsc szczególnie niebezpiecznych, a także biorą czynny udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Przemoc w rodzinie nie jest jasno i konkretnie nazwana w przepisach prawnych, dlatego istotne są okoliczności czynu, ich powtarzalność oraz skutki, jakie wywołuje, zarówno w rodzinie, jak i w szerszej społeczności. Sprawca może podlegać sankcjom wynikającym z przepisów kodeksu cywilnego, kodeksu karnego, kodeksu drogowego i innych przepisów właściwych dla indywidualnie postrzeganego przypadku przemocy. Sprawy sporne dla mieszkańców gminy Goworowo rozstrzyga **Sąd Rejonowy w Ostrołęce**.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 r. o **kuratorach sądowych**, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Działania pomocowe realizowane przez kuratorów mają charakter niematerialny i dotyczą umożliwienia właściwego wykonywania władzy rodzicielskiej. Teren gminy jest objęty działalnością Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Ostrołęce. Z nadesłanej informacji wynika, iż w 2020 r. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Wykonujący Orzeczenia w sprawach karnych oraz rodzinnych i nieletnich Sądu Rejonowego w Ostrołęce prowadził 23 dozory orzeczone wobec 19 osób oraz 21 nadzorów wobec 69 mieszkańców gminy.

**Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrołęce** jest jednostką powiatową, obejmującą zasięgiem działania mieszkańców gminy. Do działań prowadzonych przez tę jednostkę należy m.in. realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, sporządzanie „Niebieskich Kart”, doradztwo oraz pomoc specjalistyczna – psychologiczna i prawna.

Istotną rolę w zapewnieniu pomocy psychologicznej i diagnozowaniu problemów młodszych mieszkańców gminy odgrywa **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Ostrołęce**. Do poradni zazwyczaj kierują nauczyciele z placówek oświatowych, którzy zauważyli u dzieci niepokojące objawy lub zachowania. W Poradni dzieci mogą korzystać z usług specjalistów – m.in. psychologa, pedagoga, terapeuty oraz logopedy. Placówka oferuje dzieciom i młodzieży różne formy wsparcia, m.in.: indywidualne lub grupowe zajęcia terapeutyczne, grupy wsparcia, prowadzenie mediacji, interwencje kryzysowe, porady i konsultacje, realizuje zadania m.in. poprzez: konsultację, diagnozę, terapię, doradztwo, wydawanie opinii i orzeczeń, a także przez działalność profilaktyczną i informacyjną. W roku szkolnym 2019/2020 Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Ostrołęce udzieliła wsparcia w różnych formach i objęła pomocą 6 dzieci i młodzieży z terenu gminy Goworowo.

Wsparcie osobom uzależnionym i współuzależnionym świadczy także **Grupa AA** funkcjonująca przy parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Goworowie. Pomoc w formie konsultacji psychologicznych, terapii oraz maratonów terapeutycznych mogą uzyskać osoby borykające się z problemem alkoholowym lub z używaniem środków psychoaktywnych oraz osoby współuzależnione.

Wśród innych możliwości uzyskania pomocy w związku z przemocą w rodzinie lub innych traumatycznych przeżyć wywołujących kryzys w rodzinie warto wymienić możliwość odbycia rozmowy telefonicznej. Kontakt telefoniczny pozwala osobie szukającej wsparcia na zapewnienie anonimowości oraz nie zmusza do bezpośredniego spotkania z pracownikiem instytucji, co może dla wielu osób być krępujące. Poniżej zamieszczono tabelę z wybranymi telefonami, pod którymi można uzyskać wsparcie psychologiczne, porady oraz zostać pokierowanym do właściwych instytucji.

**Tabela 15. Numery telefonów, pod którymi można uzyskać wsparcie i porady**

lp.	instytucja	nr telefonu
1.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Goworowie	29 761 40 15
2.	Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	
3.	Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie	

4.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowie” w Kuninie	29 761 43 03
5.	Przychodnia Vita-Med w Goworowie	29 761 52 00
6.	Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu w Ostrołęce	29 765 18 17
7.	Posterunek Policji w Goworowie	47 704 17 30
8.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrołęce	29 764 36 45
9.	Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Ostrołęce	29 767 61 94
10.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Ostrołęce	29 760 45 36
11.	Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej w Warszawie	22 376 85 00
12.	Dyrektor Diecezjalnego Duszpasterstwa Rodzin	698 761 737
13.	Diecezjalna Doradczyni Życia Rodzinnego	513 248 831
14.	STOP – telefon Centrum Praw Kobiet dla kobiet dotkniętych przemocą i dyskryminacją	22 621 35 37
15.	Ogólnopolskie pogotowie dla ofiar przemocy w rodzinie „Niebieska Linia”	801 120 002
16.	Anonimowa Policyjna Linia Specjalna	800 120 148
17.	Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka	800 12 12 12
18.	Telefoniczna Pierwsza Pomoc Psychologiczna	22 425 98 48
19.	Telefoniczna Poradnia dla Osób w Kryzysie Emocjonalnym	116 123
20.	Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży	116 111
21.	Młodzieżowy [i nie tylko] Telefon Zaufania	22 192 88
22.	Pomarańczowa Linia – system pomocy rodzicom, których dzieci upijają się	800 140 068
23.	Antydepresyjny Telefon Zaufania Centrum ITAKA	22 654 40 41

Dane: opracowanie własne.

### 3. WSPÓŁPRACA KOŚCIOŁÓW W ZAKRESIE EDUKACJI NA TEMAT PRZEMOCY W RODZINIE I WSPIERANIA RODZIN W KRYZYSIE

Wsparcie rodzin w kryzysie, kształtowanie wzorca rodziny oraz właściwej komunikacji w rodzinie leży w sferze zainteresowań Kościoła rzymskokatolickiego, dla którego umacnianie rodziny jest jednym z podstawowych zadań. Na terenie gminy Goworowo w 2020 r. były 2 parafie Kościoła rzymskokatolickiego. Dane na ich temat przedstawia tabela.

**Tabela 16. Parafie rzymskokatolickie w gminie w 2020 roku**

dekanat	nazwa parafii	adres
różański	Parafia pw. Jana Chrzciciela w Kuninie	Kunin 21, 07-440 Goworowo
	Parafia pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Goworowie	ul. Kościelna 5, 07-440 Goworowo

Dane Urzędu Gminy Goworowo i Diecezji Łomżyńskiej.

Parafie rzymskokatolickie znajdujące się w gminie Goworowo należą do diecezji łomżyńskiej i wchodzi w skład dekanatu różańskiego.

Diecezjalne Duszpasterstwo Rodzin Kurii Biskupiej Diecezji Łomżyńskiej (ul. Sadowa 3, 18-400 Łomża) zajmuje się wspieraniem rodzin, małżeństw i osób samotnych oraz rodzin w kryzysie. Na poziomie diecezji działalność i współpracę parafialnych oraz rejonowych doradców życia rodzinnego koordynuje **Wydział Duszpasterstwa Rodzin Kurii Diecezjalnej. Diecezjalnego Doradcę Życia Rodzinnego** powołuje Biskup Diecezjalny na wniosek Diecezjalnego Duszpasterza Rodzin.

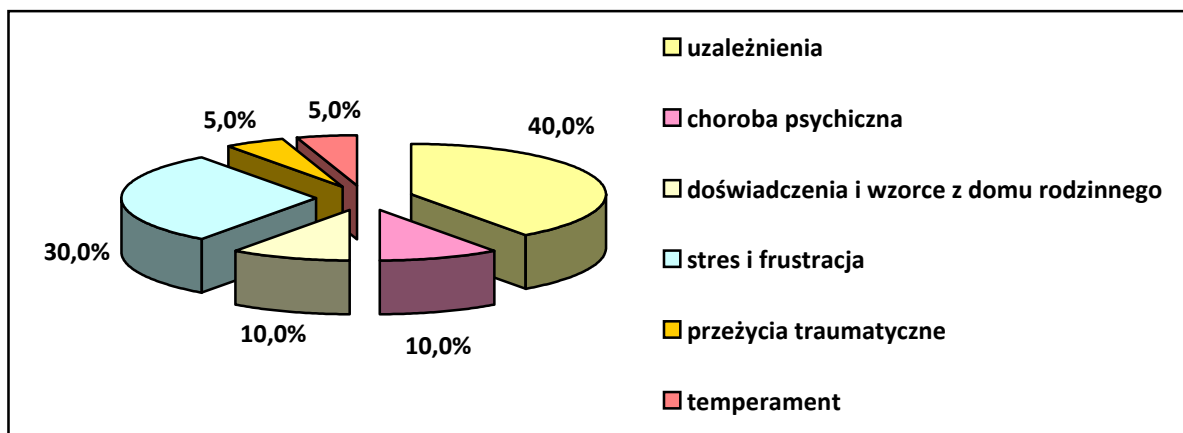
Funkcję diecezjalnego duszpasterza rodzin pełni ks. Jacek Kotowski (e-mail: jkotowski@diecezja.lomza.pl, tel. 698 761 737), a diecezjalnej doradczynie życia rodzinnego i Instruktora INPR mgr Katarzyna Jankowska (tel. 513 248 831). Doradcy życia rodzinnego są osobami pierwszego kontaktu i mogą udzielić osobistego wsparcia, posiadają wiedzę, gdzie można uzyskać specjalistyczną pomoc w różnych sytuacjach tego wymagających.

#### 4. BADANIA ANKIETOWE DOTYCZĄCE PRZEMOCY

##### 4.1. BADANIA W ŚRODOWISKU LOKALNYM

W ramach diagnozy problemu przemocy w rodzinie w gminie Goworowo zostały przeprowadzone badania ankietowe wśród osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej oraz mieszkańców gminy. Do analizy przedłożono w sumie 20 wypełnionych anonimowo ankiet. W pierwszej kolejności zapytano przedstawicieli środowiska lokalnego, jakie są najczęstsze przyczyny stosowania przemocy w rodzinie. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

**Wykres 3. Jaka jest wg Pani/Pana najczęstsza przyczyna stosowania przemocy w rodzinie?**

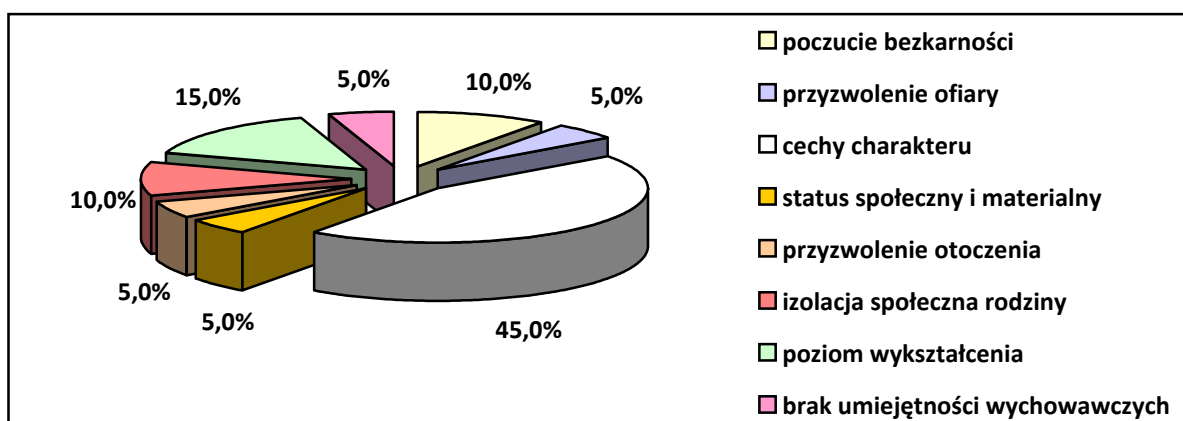


Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W opinii ankietowanych najczęstszą przyczyną stosowania przemocy w rodzinie były uzależnienia (40%), stres i frustracja (30%), a także choroba psychiczna oraz doświadczenia i wzorce wyniesione z domu rodzinnego (po 10%). W dalszej kolejności wymieniano przeżycia traumatyczne oraz temperament (po 5%).

W kolejnym pytaniu ankietowani identyfikowali czynniki, które mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie. Najczęściej wskazywanymi przez badanych czynnikami mogącymi mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie były: cechy charakteru (45%), poziom wykształcenia (15%), a także izolacja społeczna rodziny oraz poczucie bezkarności (po 10%). Wymieniono również przyzwolenie otoczenia, przyzwolenie ofiary, status społeczny i materialny oraz brak umiejętności wychowawczych (po 5%). Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

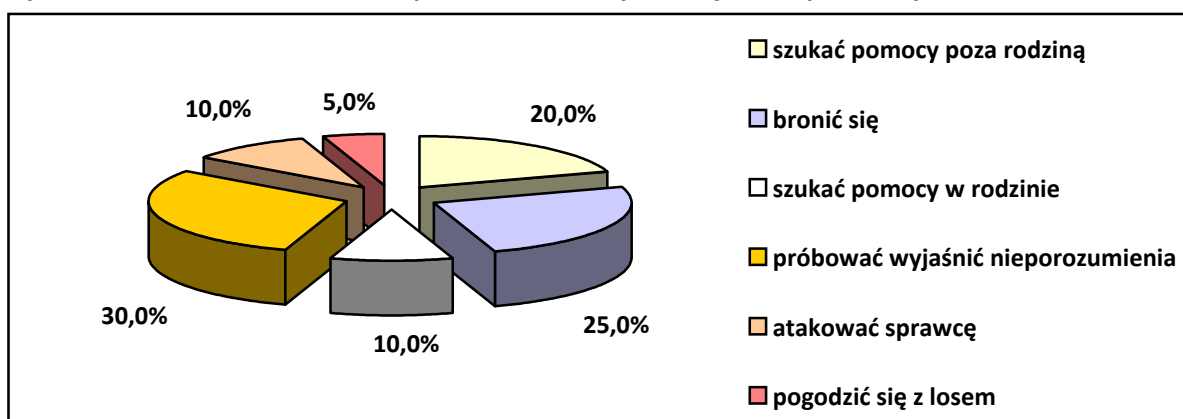
**Wykres 4. Jakimi Pana/Pani zdaniem czynniki mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie?**



Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W ankiecie zawarto także pytanie, jak powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie. Wykres zamieszczony poniżej pokazuje najczęściej wybierane odpowiedzi.

**Wykres 5. Jak Pana/Pani zdaniem powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie?**



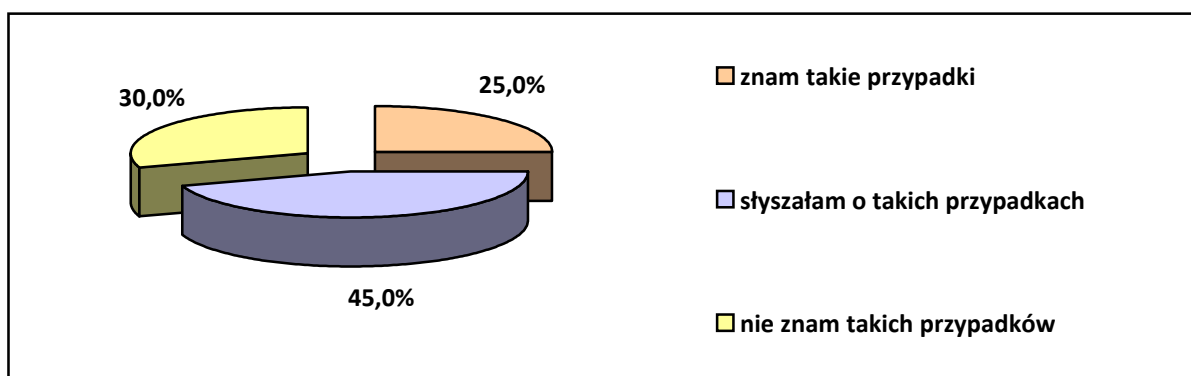
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.



Według najliczniejszej grupy ankietowanych ofiary przemocy powinny przede wszystkim próbować wyjaśnić nieporozumienia (30%), bronić się (25%) oraz szukać pomocy poza rodziną (20%). Według innych szukać pomocy w rodzinie lub atakować sprawcę (po 10%), a zdaniem 5% badanych pogodzić się z losem.

Uczestników badania sondowano również w kwestii znajomości przypadków występowania przemocy w rodzinie w gminie. Bardzo niepokojąco przedstawiają się wyniki odpowiedzi na to pytanie, bowiem 70% respondentów stwierdziło, iż zna przypadki występowania przemocy w rodzinie w gminie bądź o takich przypadkach słyszało. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

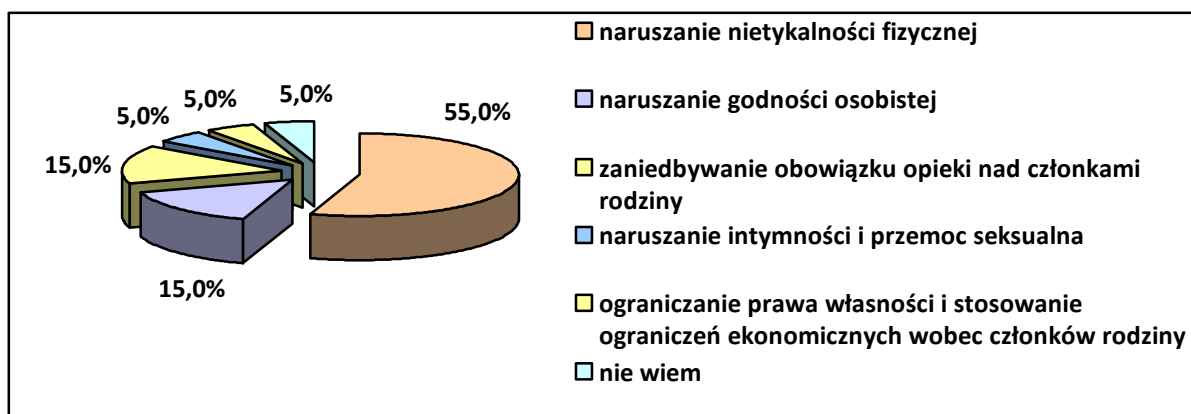
**Wykres 6. Czy zna Pani/Pan przypadki występowania przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?**



Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Kolejna kwestia dotyczyła form przemocy w rodzinie. Respondenci wskazywali w szczególności na naruszanie nietykalności fizycznej i godności osobistej oraz zaniedbywanie obowiązku opieki nad członkami rodziny, naruszanie intymności i przemoc seksualną, a także ograniczanie prawa własności i stosowanie ograniczeń ekonomicznych wobec członków rodziny. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

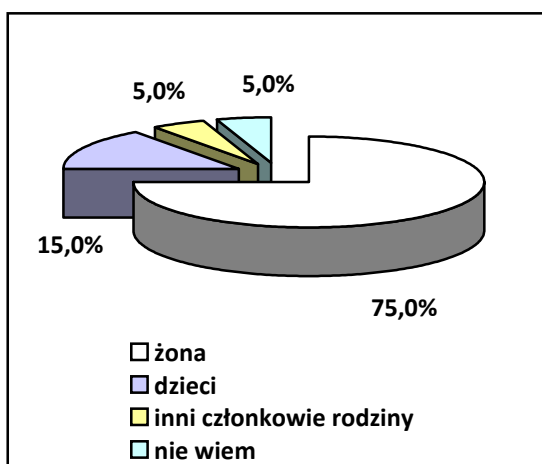
**Wykres 7. Jakie formy przemocy wg Pani/Pana wiedzy występują najczęściej w rodzinach zamieszkałych w gminie?**



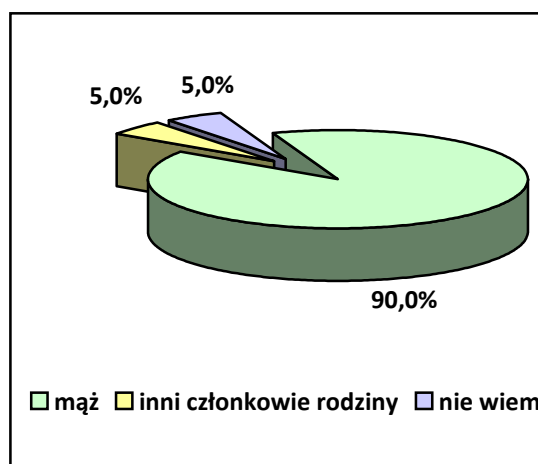
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W kolejnych pytaniach poproszono respondentów ankiety o wskazanie ofiar i sprawców przemocy w rodzinie. Zdecydowana większość uczestników badania ankietowego wyraziła opinię, że ofiarami przemocy w rodzinie padają najczęściej żony, dzieci i inni członkowie rodziny. Jeśli zaś chodzi o wskazanie sprawcy przemocy w rodzinie, to zdecydowana większość badanych uznała, że tą osobą zwykle jest mąż. Na podstawie powyższych danych rysuje się dość modelowy obraz przemocy w rodzinie: sprawcą przemocy jest mąż, a ofiarami żona i dzieci. Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

**Wykres 8. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie w gminie?**



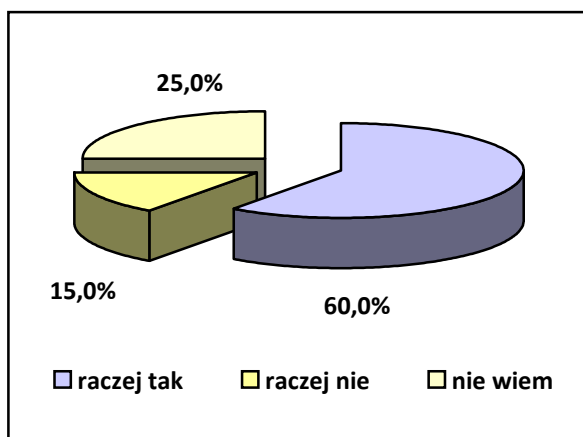
**Wykres 9. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w gminie?**



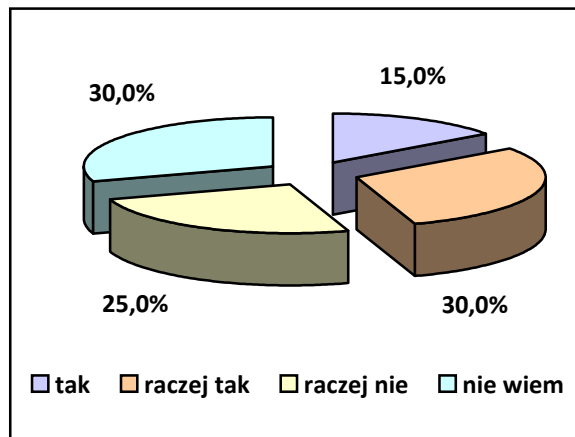
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Odpowiadając na kolejne pytania, uczestnicy badania oceniali ofertę pomocy świadczonej ofiarom przemocy w rodzinie oraz działania podejmowane wobec sprawców przemocy w rodzinie. Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

**Wykres 10. Czy wg Pani/Pana wiedzy realizowana w gminie oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie jest wystarczająca?**



**Wykres 11. Czy wg Pani/Pana wiedzy podejmowane w gminie działania wobec sprawców przemocy w rodzinie są wystarczające?**

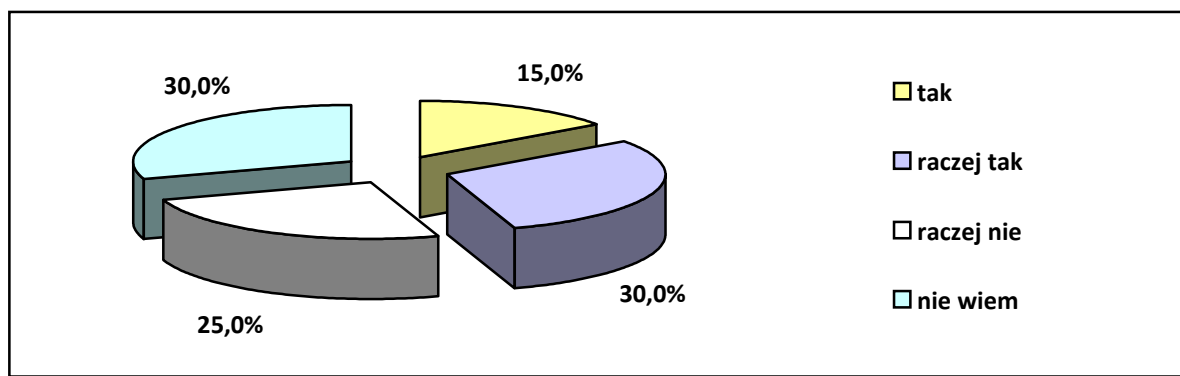


Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według 60% ankietowanych oferta wsparcia udzielanego ofiarom przemocy jest raczej wystarczająca. Przeciwnego zdania było 15% badanych, a 20% respondentów nie było w stanie tej oferty ocenić. Także w przypadku oceny działań podejmowanych wobec sprawców przemocy w rodzinie 45% respondentów uznało te działania za raczej wystarczające lub wystarczające. Odmienną opinię wyraziła jedna czwarta badanych. Jednocześnie 30% ankietowanych miało trudności z jednoznaczną oceną tych działań.

Uczestników badania zapytano także, czy przemoc w rodzinie postrzegają jako duży problem społeczny. Według 45% ankietowanych przemoc w rodzinie jest lub raczej jest ważnym problemem społecznym na terenie gminy. Jednocześnie 25% respondentów wyraziło zdanie przeciwne. Jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie nie udzieliło 30% badanych. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

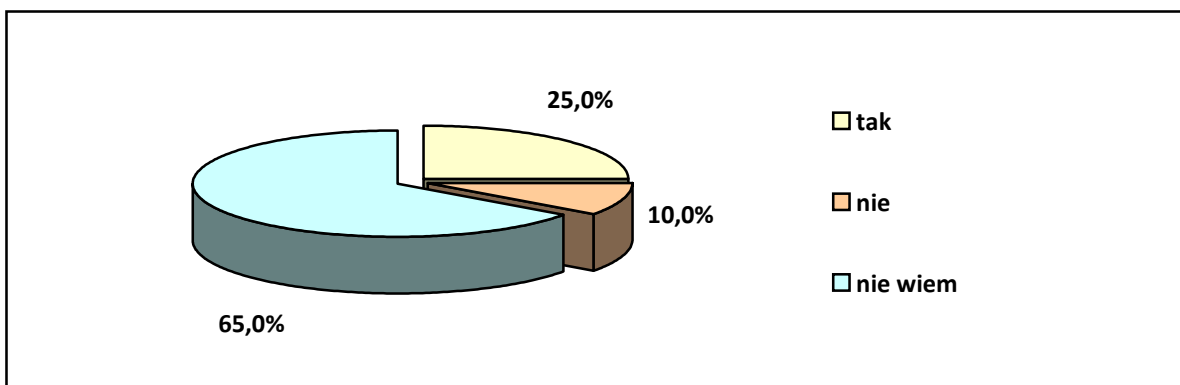
**Wykres 12. Czy postrzega Pani/Pan przemoc w rodzinie jako istotny problem na terenie gminy?**



Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Uczestnicy badania mieli trudności z odpowiedzią na pytanie o ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy, co ilustruje wykres zamieszczony poniżej.

**Wykres 13. Czy Pani/Pana zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy?**

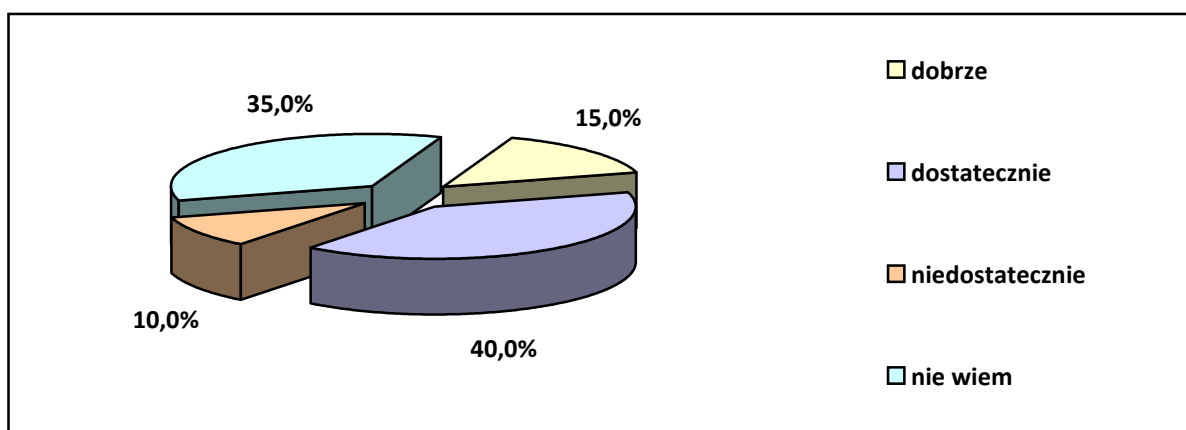


Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Najwięcej (65%) respondentów wybrało odpowiedź „nie wiem”. Jednocześnie zdaniem 25% badanych ryzyko nasilenia się przemocy w rodzinie istnieje, a 10% ankietowanych było przeciwnego zdania.

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym ocenić działania profilaktyczne podejmowane w gminie w związku z problemem przemocy w rodzinie. Ponad połowa badanych pozytywnie oceniła te działania, bowiem według 15% ankietowanych są one dobre, a kolejne 40% pytanych przyznało, że są one dostateczne. Jednocześnie 10% uczestników badania oceniło te działania negatywnie. Wysoki odsetek (35%) respondentów nie przedstawił opinii w tej sprawie. Uzyskane opinie ilustruje poniższy wykres.

**Wykres 14. Jak Pani/Pan ocenia prowadzone w gminie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie?**



Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Uczestników badania poproszono także o wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w gminie w celu przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie. Odpowiadając na nie, ankietowani szczególny nacisk położyli na zapewnienie ofiarom pomocy psychologicznej, terapeutycznej i prawnej, zintensyfikowanie działań kontrolnych prowadzonych przez pracowników socjalnych i policję, monitorowanie funkcjonowania rodzin, w których takie problemy miały miejsce oraz tworzenie placówek wsparcia i poradnictwa rodzinnego, organizowanie zajęć i warsztatów dla ofiar przemocy, a także szybkie izolowanie osób stosujących przemoc. Podkreślano także konieczność prowadzenia kampanii informacyjnych o dostępnych formach pomocy, rozszerzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych, zwiększanie świadomości społecznej w zakresie problemów przemocy i uwrażliwianie mieszkańców na wczesne reagowanie na przejawy przemocy i agresji.

## 4.2. BADANIA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM

Informacje, które pomogły zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań i zjawisk patologicznych uzyskano, poddając analizie 3 ankiety wypełnione przez pedagogów szkolnych lub dyrektorów placówek systemu oświaty funkcjonujących na terenie gminy:

- Szkoły Podstawowej im. Mikołaja Kopernika w Goworowie,
- Szkoły Podstawowej im. Janusza Korczaka w Pasiekach,
- Szkoły Podstawowej im. św. Stanisława Kostki w Kuninie.

Do szkół biorących udział w badaniu ankietowym uczęszczało w roku szkolnym 2020/2021 ogółem 694 uczniów i wychowanków. Zatrudniano tam w tym czasie 100 nauczycieli. Z analizy ankiet wynika, iż wszystkie placówki zatrudniają pedagoga i logopedę, z porad doradcy zawodowego i psychologa mogą skorzystać uczniowie dwóch szkół, a tylko 1 placówka (SP. im. Mikołaja Kopernika w Goworowie) zapewnia opiekę pielęgniarską. Uczniowie wszystkich szkół mają dostęp do Internetu i boiska sportowego, a dwie szkoły posiadają salę gimnastyczną. W dwóch szkołach utworzono oddziały integracyjne.

### Problemy w otoczeniu szkolnym i rodzinnym uczniów

Uczestnicy badania stwierdzali występowanie zjawisk patologicznych i negatywnych zachowań w społeczności uczniowskiej oraz dysfunkcji i patologii w otoczeniu domowym uczniów, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków. Problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny, identyfikowano w dwojaki sposób: wypełniając zamknięte katalogi obejmujące 12 i 6 zmiennych oraz odpowiadając na pytania o charakterze otwartym, określając subiektywnie stopień natężenia występujących problemów w ciągu trzech ostatnich lat. Uzyskane na podstawie analizy ankiet informacje prezentują poniższe tabele.

**Tabela 17. Przypadki negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych ujawnionych w społeczności uczniowskiej w gminie w roku szkolnym 2020/2021**

rodzaj negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych	występowanie
	liczba ujawnionych przypadków
palenie papierosów	6
sięganie po alkohol	–
sięganie po narkotyki	–
niszczenie mienia szkolnego	1

kradzieże na terenie szkoły	–
dyskryminacja w grupie rówieśniczej	1
udział w grupach negatywnych	–
agresja i przemoc w grupie rówieśniczej	8
autoagresja	1
ucieczki z domu	–
przestępczość ujawniona	1
przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego	1

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

**Tabela 18. Przypadki patologicznych zachowań i dysfunkcji stwierdzonych w środowisku rodzinnym uczniów w roku szkolnym 2020/2021**

rodzaj zjawiska	występowanie
	liczba ujawnionych przypadków
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	18
zaniedbanie	22
uzależnienia (alkoholizm, narkomania)	7
przemoc w rodzinie	5
wykorzystywanie seksualne dzieci	1

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

W otoczeniu szkolnym uczniów stwierdzono 8 przypadków agresji i przemocy w grupie rówieśniczej, 6 przypadków palenia papierosów oraz po 1 przypadku niszczenia mienia szkolnego, dyskryminacji w grupie rówieśniczej, autoagresji, przestępczości ujawnionej oraz przypadków wymagających nadzoru kuratora sądowego. Wśród dysfunkcji i patologii ujawnionych w środowisku rodzinnym uczniów stwierdzono 18 przypadków bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, 22 przypadki zaniedbania, 7 przypadków uzależnień, 5 przypadków przemocy w rodzinie i 1 przypadek wykorzystywania seksualnego dzieci.

Przedstawiciele dwóch badanych placówek nie zauważyli wzrostu negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych wśród uczniów w ciągu ostatnich trzech lat, natomiast jeden respondent taki wzrost zauważył, wskazując na cyberprzemoc. Jeśli chodzi o przypadki dysfunkcji występujących w rodzinach uczniów, to w opinii przedstawiciela jednej badanej placówki taki wzrost w ciągu ostatnich trzech lat nastąpił. Wskazując problemy w rodzinach

uczniów, które zdaniem respondenta przybrały na sile, wymieniano rozwody, agresję i przemoc w rodzinie, a także uzależnienia oraz zauważalną niewydolność wychowawczą.

#### **Pomoc oferowana przez szkoły uczniom z rodzin ubogich.**

Szkoły zapewniają uczniom z rodzin ubogich wszechstronne wsparcie, które polega przede wszystkim na zapewnieniu dożywiania w formie gorącego posiłku – obiadu. Jest to świadczenie niepieniężne, refundowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w ramach programów: „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” oraz od roku 2019 „Posiłek w szkole i w domu”. Ponadto dzieci z rodzin ubogich mogą liczyć na kompleksową pomoc psychologiczno-pedagogiczną, udział w specjalistycznych zajęciach, jak również wsparcie w ramach opieki świetlicowej oraz pomoc pedagoga i psychologa szkolnego.

**Pomoc uczniom z rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych problemami uzależnień, przemocy w rodzinie, jaką oferują szkoły,** przebiega we współpracy z instytucjami pomocowymi. Umożliwiany jest kontakt ze specjalistami – pedagogami, psychologami i terapeutami z PPP, zapewniana jest informacja o dostępnych formach pomocy i odpowiednich instytucjach pomocowych. Dzieci mogą także korzystać z indywidualnych porad i konsultacji pedagoga i psychologa szkolnego oraz wsparcia dyrektora i wychowawców. Uczniowie uczestniczą także w zajęciach w świetlicy szkolnej oraz programach profilaktyczno-edukacyjnych.

**Współpraca placówek oświatowych z instytucjami i organizacjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie** jest zdaniem przedstawicieli szkół zadowolająca. Do podmiotów, z którymi placówki najczęściej współpracują, uczestnicy badania zaliczyli: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Ostrołęce, Towarzystwo Przyjaciół Goworowszczyzny.

#### **4.3. BADANIA W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ**

W badaniu skierowanym do grupy dzieci i młodzieży szkolnej wzięło udział 63 uczniów szkoły podstawowej, z czego 52% stanowili mężczyźni, a 48% kobiety. Uczniowie w wieku 13 lat stanowili 13% uczestników, uczniowie w wieku 14 lat stanowili 50% uczestników badania, natomiast 37% tej próby stanowili uczniowie w wieku 15 lat.

W pierwszej kolejności uczniowie mieli za zadanie wybrać zachowania, które ich zdaniem są przejawem przemocy. Uzyskane wyniki zestawiono w poniższej tabeli.

**Tabela 19. Rodzaje zachowań przemocowych w opinii uczniów szkół podstawowych**

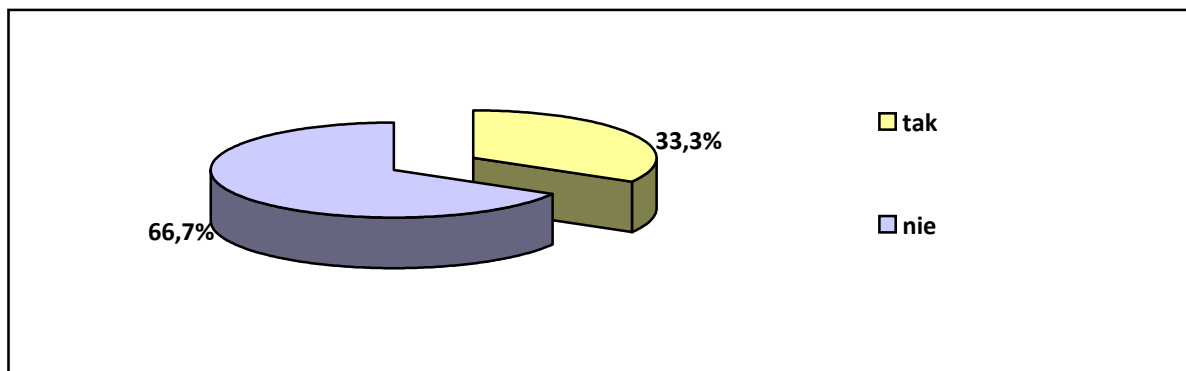
rodzaj zachowań	liczba wskazań	odsetek wskazań %
popychanie	29	46%
uderzanie	54	85,7%
kopanie	49	77,8%
duszenie	56	88,9%
szarpanie	48	76,2%
przypalanie ciała	49	77,8%
policzkowanie	22	34,9%
szantaż	47	74,6%
ośmieszanie	24	38%
grożenie	51	80,9%
nadmierna krytyka	21	33,3%
szkalowanie w Internecie	24	38%
nękanie sms-ami	35	55,5%

Dane z badania środowiska uczniowskiego.

Żadne z 13 możliwych do wyboru zachowań przemocowych nie zostało wskazane przez wszystkich ankietowanych uczniów. Wśród najliczniej wskazywanych zachowań, które uczniowie uznali za przejaw przemocy, znalazły się: duszenie (88,9%), uderzanie (85,7%), grożenie (80,9%) oraz kopanie, i przypalanie ciała (po 77,8%).

Kolejnym zagadnieniem poddanym ocenie respondentów była kwestia doświadczania przemocy ze strony rówieśników oraz w środowisku rodzinnym. Większość (66,7%) uczniów odpowiedziała na to pytanie przecząco, zaś 33,3% respondentów przyznało, że doświadczyło przemocy ze strony rówieśników. Zjawisko przemocy w domu rodzinnym potwierdził jeden uczestnik badania. Poniższy wykres ilustruje rozkład uzyskanych odpowiedzi.

**Wykres 15. Czy doznałaś/doznałeś kiedykolwiek jakiegokolwiek formy przemocy ze strony rówieśników?**



Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

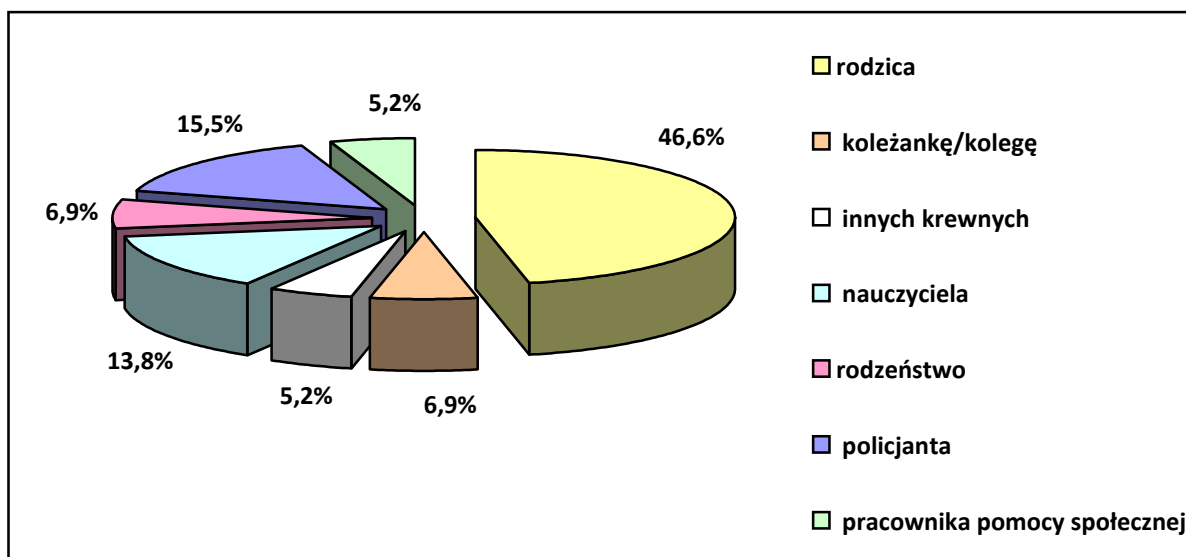


W następnym pytaniu sondowano uczniów, czy słyszeli o przypadkach przemocy w rodzinach swoich znajomych. Zdecydowana większość (79,4%) badanych nie ma wiedzy o występowaniu przemocy w domach osób im znanych. Jednak 20,6% ankietowanych stwierdziło, że słyszało o przypadkach przemocy w domach osób z ich otoczenia.

Na pytanie: „Czy uważasz, że będąc świadkiem lub ofiarą przemocy lub przemocy w rodzinie, należy kogoś o tym poinformować?”, zdecydowana większość (92%) respondentów odpowiedziała twierdząco. Przeciwną opinię wyraziło 8% ankietowanych.

Uczestnicy badania zadeklarowali, że najczęściej swoją wiedzą o przemocę podzieliliby się z rodzicem oraz policjantem. W dalszej kolejności wymieniono nauczyciela, koleżankę i kolegę, rodzeństwo oraz pracownika pomocy społecznej, a także innych krewnych. Rozkład odpowiedzi w tym zakresie ilustruje poniższy wykres.

**Wykres 16. Kogo byś poinformowała/poinformował, gdybyś doznała/doznał przemocy w rodzinie lub była/był świadkiem przemocy w rodzinie?**



Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

Na pytanie: „Czy uważasz, że należy prowadzić akcje i kampanie informacyjne na temat przemocy w rodzinie?”, trzy czwarte respondentów odpowiedziało twierdząco. Jednocześnie 25% ankietowanych uważa prowadzenie takich działań za bezzasadne.

Kolejna kwestia dotyczyła uczestnictwa uczniów w zajęciach poświęconych problemom przemocy w rodzinie. Większość (70%) ankietowanych twierdzi, że nigdy nie uczestniczyła w takich zajęciach. Jednocześnie 30% respondentów potwierdziło udział w zajęciach związanych ze zjawiskiem przemocy w rodzinie.

W odpowiedzi na pytanie dotyczące obaw o możliwość doświadczenia przemocy najwięcej (54%) badanych zadeklarowało, że takich obaw nie ma. Ponad 31% uczniów

wskazało na przemoc rówieśniczą, ale niepokój może budzić fakt, iż 14,3% ankietowanych ujawniło, że obawia się przemocy w rodzinie.

## 5. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA KRZYWDZONYM DZIECIOM

W celu zapewnienia bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom, zgodnie z art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, została wprowadzona procedura postępowania w sytuacji konieczności odebrania dziecka z rodziny w razie stwierdzenia bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia. Procedura ma zastosowanie w sytuacji stwierdzenia faktu bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia dziecka przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej w trakcie wykonywania przez niego obowiązków służbowych.

W przypadku podjęcia przez pracownika socjalnego wspólnie z funkcjonariuszem Policji, a także z lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką decyzji o odebraniu dziecka i umieszczeniu go u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej, zostaje wypełnione oświadczenie o powierzeniu dziecka przez pracownika socjalnego. Pracownik socjalny zobowiązany jest powiadomić rodzica lub opiekuna prawnego o możliwości złożenia zażalenia na odebranie dziecka.

## 6. ANALIZA SWOT WYBRANYCH OBSZARÓW PROBLEMOWYCH

Analiza SWOT służy identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje, oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu gminy, a jej przedmiotem stały się obszary zdefiniowane hasłowo: **rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie; zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne; kapitał społeczny i ludzki.**

OBSZAR I: RODZINA, DZIECKO I MŁODZIEŻ, PRZEMOC W RODZINIE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"><li>• analizowanie problemów rodzin, dzieci i młodzieży w gminie</li><li>• wsparcie asystenta rodziny dla rodzin dysfunkcyjnych</li><li>• zapewnianie dostępu do poradnictwa</li></ul>	

<p>specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• analizowanie potrzeb osób samotnie wychowujących dzieci</li> <li>• dysponowanie placówkami wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (np. świetlice środowiskowe)</li> <li>• monitorowanie zapotrzebowania na opiekę nad dziećmi do lat 3 i opiekę przedszkolną</li> <li>• dysponowanie przez szkolnictwo w gminie kadrą i bazą dydaktyczną zapewniającą właściwy rozwój uczniów</li> <li>• odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie</li> <li>• zapewnianie pomocy i wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy</li> <li>• inicjowanie akcji uwrażliwiających społeczność lokalną na problemy przemocy w rodzinie</li> </ul>	
<b>szanse</b>	<b>zagrożenia</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• nienasilająca się skala problemów mających wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodzin</li> <li>• niewzrastająca liczba rodzin dysfunkcyjnych oraz wymagających wsparcia w postaci poradnictwa specjalistycznego</li> <li>• niezwiększająca się liczba osób samotnie wychowujących dzieci</li> <li>• możliwość tworzenia placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży na terenie gminy</li> <li>• zaspokajająca potrzeby w zakresie edukacji sytuacja finansowa gminy</li> <li>• wystarczająca liczebność i fachowość kadry pracującej z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie</li> <li>• zmniejszające się społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy w rodzinie</li> <li>• nienasilająca się w gminie skala zjawiska przemocy w rodzinie</li> </ul>	

Analiza uwarunkowań dla obszaru **rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie** zwraca uwagę na wskazane mocne strony, którymi są głównie: wsparcie asystenta rodziny dla rodzin dysfunkcyjnych, zapewnianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia, analizowanie potrzeb osób samotnie wychowujących dzieci, monitorowanie zapotrzebowania na opiekę nad dziećmi do lat 3 i opiekę

przedszkolną, dysponowanie przez szkolnictwo w gminie kadrą i bazą dydaktyczną zapewniającą właściwy rozwój uczniów, zapewnianie pomocy i wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy, dysponowanie placówkami wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (np. świetlice środowiskowe), analizowanie problemów rodzin, dzieci i młodzieży w gminie.

<b>OBSZAR II: ZDROWIE, UZALEŻNIENIA, BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE</b>	
<b>mocne strony</b>	<b>słabe strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• zabezpieczenie dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej</li> <li>• inicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia</li> <li>• prowadzenie działań na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego w gminie</li> <li>• zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej</li> <li>• wystarczająco przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi</li> <li>• prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w zakresie uzależnień wśród dzieci i młodzieży</li> <li>• realizowanie w placówkach oświatowych programów profilaktyczno-edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom</li> <li>• prowadzenie działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie</li> </ul>	
<b>szanse</b>	<b>zagrożenia</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• wystarczające zabezpieczenie finansowe i lokalowe prawidłowego dostępu mieszkańców do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej</li> <li>• stale rosnące zainteresowanie zdrowym trybem życia wśród mieszkańców</li> <li>• poprawa stanu środowiska naturalnego w gminie w ostatnich latach</li> <li>• niewzrastające zapotrzebowanie na zwiększenie liczby osób pracujących z osobami uzależnionymi</li> <li>• niewzrastająca liczba nieletnich sięgających po alkohol lub narkotyki</li> <li>• brak zagrożenia przestępczością wśród nieletnich</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• zwiększająca się liczba osób uzależnionych i współuzależnionych wymagających wsparcia</li> </ul>

- stale rosnące poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców oraz poziomu bezpieczeństwa na drodze

Analiza uwarunkowań dla obszaru **zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne** wskazuje na zdecydowaną przewagę mocnych stron: zabezpieczenie dostępu mieszkańców do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, inicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia, prowadzenie działań na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego w gminie, zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej, realizowanie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród uczniów oraz programów profilaktyczno-edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom społecznym, jak również prowadzenie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie oraz realizowanie inwestycji podnoszących poziom bezpieczeństwa na drodze. Niemniej należy również zwrócić uwagę na wzrastające zapotrzebowanie na zwiększenie liczby osób pracujących z osobami uzależnionymi.

Mimo przewagi mocnych stron i licznych szans w tym obszarze wskazane zagrożenie – zwiększająca się liczba osób uzależnionych i współuzależnionych wymagających wsparcia – może mieć wpływ na osiągnięcie zakładanych zmian w procesie wdrażania założeń budowanego programu.

<b>OBSZAR III: KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI</b>	
<b>mocne strony</b>	<b>słabe strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• odczuwalny wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców</li> <li>• prowadzenie działań mających na celu zachęcanie mieszkańców do podejmowania inicjatyw lokalnych</li> <li>• podejmowanie działań zmierzających do podnoszenia atrakcyjności oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej adresowanej do mieszkańców</li> <li>• popularyzowanie informacji o działalności lokalnych organizacji pozarządowych</li> <li>• prowadzenie działań zmierzających do integracji społeczności lokalnej</li> <li>• podejmowanie działań w celu pozyskiwania dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej</li> <li>• dostosowana do aktualnych potrzeb</li> </ul>	

<p>liczebność kadry i istniejąca w gminie sieć placówek pomocy społecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez pracowników pomocy społecznej</li> <li>• podejmowanie działań mających na celu propagowanie i inicjowanie wolontariatu</li> </ul>	
<b>szanse</b>	<b>zagrożenia</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• potencjał gminy zapewniający rozwój oraz umożliwiający odczuwalny wzrost jakości i poziomu życia mieszkańców</li> <li>• zwiększająca się liczba inicjatyw lokalnych podejmowanych na terenie gminy</li> <li>• wzrost zainteresowania mieszkańców działalnością w organizacjach pozarządowych</li> <li>• wzrastająca liczba osób korzystających z oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej adresowanej do mieszkańców</li> <li>• zmniejszająca się liczba osób marginalizowanych lub zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją</li> <li>• wystarczające środki zewnętrzne umożliwiające skuteczniejszą realizację zadań z zakresu pomocy społecznej</li> <li>• niewzrastające zapotrzebowanie na wsparcie z systemu pomocy społecznej</li> <li>• wystarczające środki umożliwiające dostosowanie poziomu kwalifikacji i liczebności kadr pomocowych do aktualnych potrzeb</li> <li>• wzrost zainteresowania mieszkańców działalnością wolontarystyczną</li> </ul>	

Analiza uwarunkowań dla obszaru **kapitał społeczny i ludzki** wskazuje na zdecydowaną przewagę mocnych stron, którymi są głównie: odczuwalny wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców gminy, prowadzenie działań mających na celu zachęcanie mieszkańców do podejmowania inicjatyw lokalnych, podejmowanie działań zmierzających do podniesienia atrakcyjności oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej adresowanej do mieszkańców, podejmowanie działań mających na celu propagowanie i inicjowanie wolontariatu oraz popularyzowanie wśród mieszkańców gminy informacji o lokalnych organizacjach pozarządowych. Należy także podkreślić dostosowaną do aktualnych potrzeb liczebność kadry i sieć placówek pomocy społecznej, możliwość podnoszenia kwalifikacji

zawodowych przez pracowników pomocy społecznej oraz prowadzenie działań mających na celu pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej.

### **III PROJEKTOWANE DZIAŁANIA PROGRAMOWE**

Wyniki diagnozy problemów przemocy w rodzinie na terenie gminy, opartej na analizie źródeł zastanych, danych z badań ankietowych oraz analizie SWOT pozwoliły na opracowanie założeń Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Goworowo na lata 2022-2026. Zostały one przedstawione w formie celu głównego, celów operacyjnych i kierunków działań, których realizacja powinna przyczynić się do zminimalizowania zjawiska przemocy w rodzinie, jak i zapobiegania temu zjawisku w przyszłości.

#### **1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU**

Cel główny, wyznaczony w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Goworowo na lata 2022-2026, jest następujący:

**Zapobieganie i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie na terenie gminy  
poprzez podejmowanie działań profilaktycznych  
oraz doskonalenie systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych  
bądź uwikłanych w przemoc domową.**

Osiągnięcie celu głównego jest uwarunkowane realizacją wyznaczonych i przedstawionych poniżej celów operacyjnych oraz działań.

## 2. CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA

<b>CEL OPERACYJNY 1.: Ochrona i pomoc osobom i rodzinom doświadczającym przemocy lub zagrożonych przemocą.</b>				
<b>Działania</b>	<b>Termin realizacji</b>	<b>Realizatorzy i partnerzy</b>	<b>Wskaźniki</b>	<b>Zakładane rezultaty</b>
Kontynuowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego.	2022-2026	UG, GKRPA, GOPS, placówki oświatowe, Policja, SR, placówki ochrony zdrowia, NGO-s, inne podmioty, których przedstawiciele biorą udział w działaniach ZI	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba spotkań ZI</li> <li>- liczba grup roboczych</li> <li>- liczba i rodzaj podjętych działań</li> <li>- liczba rodzin objętych wsparciem ZI/grup roboczych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom</li> <li>- poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin</li> </ul>
Realizacja procedury „Niebieska Karta” przez uprawnione podmioty.	2022-2026	UG, GKRPA, GOPS, placówki oświatowe, Policja, SR, placówki ochrony zdrowia, NGO-s, inne podmioty, których przedstawiciele biorą udział w działaniach ZI	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba rodzin objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta”,</li> <li>- liczba osób w rodzinach objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta”</li> <li>- liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta”</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ochrona osób dotkniętych przemocą w rodzinie</li> <li>- zapobieganie eskalacji zjawiska przemocy w rodzinie</li> </ul>



Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom.	2022-2026	GOPS, Policja, placówki ochrony zdrowia, SR	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ochrona dzieci w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie</li> </ul>
Pomoc finansowa i rzeczowa dla rodzin dotkniętych przemocą.	2022-2026	GOPS, NGO-s, Kościół	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba osób i rodzin, którym udzielono wsparcia</li> <li>- rodzaj udzielonego wsparcia</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wzmocnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzin doświadczających przemocy</li> <li>- poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin</li> </ul>
Specjalistyczne poradnictwo dla osób i rodzin dotkniętych przemocą.	2022-2026	GOPS, PK, GKRPA, ZI, PCPR, Kościół	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba osób i rodzin, którym udzielono wsparcia</li> <li>- rodzaj udzielonego wsparcia</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wzmocnienie bezpieczeństwa psychologicznego rodzin doświadczających przemocy</li> <li>- poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin</li> <li>- włączenie społeczne rodzin izolujących się i izolowanych</li> </ul>
Praca socjalna z rodzinami, w których występuje przemoc.	2022-2026	GOPS	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w formie pracy socjalnej</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wzmocnienie rodzin doświadczających przemocy</li> <li>- ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie</li> </ul>

Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.	w razie zaistnienia takiej potrzeby	GOPS, PCPR, Policja, NGO-s, Kościół	- liczba osób, którym udzielono wsparcia	- zapewnienie bezpieczeństwa osobom i rodzinom doświadczającym przemocy
Prowadzenie rozmów i kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.	2022-2026	GKRPA, ZI, GOPS, Policja	- liczba przeprowadzonych rozmów ze sprawcami przemocy - liczba sprawców przemocy skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.	- zmniejszenie poziomu zagrożenia przemocą domową - poprawa relacji w rodzinach doświadczających przemocy
Pomoc sprawcom przemocy w powrocie do prawidłowego funkcjonowania po zakończonym procesie działań resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych.	w razie zaistnienia takiej potrzeby	GOPS, GKRPA, ZI, Policja, SR, NGO-s, Kościół	- liczba i rodzaj podjętych działań	- zmniejszenie poziomu zagrożenia przemocą domową - poprawa relacji w rodzinach doświadczających przemocy

**CEL OPERACYJNY 2.: Prowadzenie na terenie gminy działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych mających na celu eliminowanie zjawiska przemocy w rodzinie.**

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Upowszechnianie informacji o instytucjach	2022-2026	GOPS, GKRPA, ZI, PK, palcówki oświatowe,	- liczba i rodzaj podjętych działań	- poprawa efektywności i skuteczności wsparcia

i organizacjach świadczących pomoc ofiarom agresji i przemocy w rodzinie.		światlice, Policja, NGO-s, Kościoł		udzielanego rodzinom
Prowadzenie pogadarek, prelekcji na temat przemocy w rodzinie.	2022-2026	GKRPA, ZI, GOPS, palcówki oświatowe, światlice, PPP, Policja, NGO-s, Kościoł	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba i rodzaj pogadarek i prelekcji</li> <li>- liczba uczestników</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- podniesienie umiejętności zapobiegania problemom dotyczącym rodzinę</li> <li>- zmiana świadomości społecznej</li> </ul>
Przeprowadzanie akcji profilaktycznych, organizowanie imprez kulturalnych i sportowych z uwzględnieniem kwestii przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2022-2026	UG, RG, GOPS, GKRPA, ZI, palcówki oświatowe, światlice, jednostki sportowo-rekreacyjne, NGO-s, Kościoł	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba i rodzaj podjętych działań</li> <li>- liczba uczestników</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- zmiana nastawień do problemu przemocy w rodzinie</li> <li>- zapobieganie eskalacji zjawiska przemocy rodzinie</li> <li>- umocnienie prawidłowego modelu rodziny</li> </ul>
Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny i promowanie potrzeby zachowania odpowiednich relacji wśród jej członków.	2022-2026	UG, RG, GOPS, GKRPA, ZI, palcówki oświatowe, światlice, jednostki sportowo-rekreacyjne, PPP, NGO-s, Kościoł	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba i rodzaj podjętych działań</li> <li>- liczba uczestników</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wzmocnienie rodzin</li> <li>- eliminowanie zjawisk zakłócających prawidłowe funkcjonowanie rodzin</li> <li>- przywracanie właściwych relacji w rodzinie</li> </ul>
Podejmowanie działań zmierzających do	2022-2026	UG, RG, placówki oświatowe, jednostki	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba i rodzaj podjętych działań</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wyzwianie pozytywnych emocji</li> </ul>

rozładowania stresu i agresji w środowisku dzieci i młodzieży poprzez sport i uczestnictwo w kulturze.		sportowo-rekreacyjne, placówki kultury, NGOs	- liczba uczestników	- integrowanie środowiska dzieci i młodzieży oraz społeczności lokalnej - poprawa bezpieczeństwa mieszkańców
Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2022-2026	UG, GKRPA, GOPS, ZI, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice, NGO-s, Kościół, społeczność lokalna	- liczba i rodzaj podjętych działań	- poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin

**CEL OPERACYJNY 3.: Doskonalenie kompetencji kadr samorządowych i organizacji pozarządowych w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania przemocy w rodzinie.**

<b>Działania</b>	<b>Termin realizacji</b>	<b>Realizatorzy i partnerzy</b>	<b>Wskaźniki</b>	<b>Zakładane rezultaty</b>
Doskonalenie kompetencji zawodowych pracowników pomocy społecznej w zakresie udzielania skutecznego wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym i zagrożonym przemocą.	2022-2026	UG, GOPS, GKRPA, ZI PCPR, ROPS, Policja, placówki ochrony zdrowia, SR, PR	- liczba i rodzaj odbytych szkoleń - liczba pracowników doskonalących kwalifikacje	- podwyższenie kompetencji służb społecznych - poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - poprawa funkcjonowania rodzin objętych wsparciem
Organizowanie szkoleń i warsztatów dla kadry	2022-2026	UG, placówki oświatowe, GKRPA, ZI, PPP	- liczba i rodzaj zajęć - liczba uczestników	- podwyższenie kompetencji kadr

pedagogicznej na temat problemów przemocy w rodzinie i problemów agresji w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.				pedagogicznych w zakresie udzielania skutecznego wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym i zagrożonym przemocą. - eliminowanie zachowań agresywnych w środowisku uczniowskim
Wspieranie organizacji pozarządowych w działaniach o charakterze profilaktycznym nakierowanych na kwestie przeciwdziałania problemom uzależnień i przemocy w rodzinie.	2022-2026	UG, GKRPA, GOPS, ZI placówki oświatowe, Policja, NGOs, społeczność lokalna	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba podmiotów objętych wsparciem	- poprawa skuteczności oddziaływań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej

#### **CEL OPERACYJNY 4: Współpraca podmiotów na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy.**

<b>Działania</b>	<b>Termin realizacji</b>	<b>Realizatorzy i partnerzy</b>	<b>Wskaźniki</b>	<b>Zakładane rezultaty</b>
Integrowanie działań w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie w gminie	2022-2026	UG, RG, GOPS, GKRPA, ZI, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice, Policja, SR, PR,	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba osób i rodzin korzystających ze wsparcia pomocy	- poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - poprawa funkcjonowania

poprzez stałą współpracę podmiotów działających na terenie gminy i podmiotów spoza gminy wspierających mieszkańców.		PCPR, PPP, NGOs, Kościół	społecznej z powodu uzależnień i przemocy w rodzinie	i kondycji rodzin - zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych uzależnieniami i przemocą
Poszerzanie współpracy podmiotów w zakresie wzmacniania kondycji rodzin zamieszkujących w gminie i eliminowania niekorzystnych zjawisk mających wpływ na komfort i jakość ich życia.	2022-2026	UG, RG, GKRPA, ZI, GOPS, placówki oświatowe, NGOs, Kościół	- liczba i rodzaj podjętych działań	- poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin - utrwalenie w świadomości społecznej wzorca rodziny prawidłowo wypełniającej przypisane jej funkcje i wolnej od zachowań patologicznych

### Legenda

UG – Urząd Gminy

RG – Rada Gminy

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

ZI – Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie

SR – Sąd Rejonowy

PR – Prokuratura Rejonowa

ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

NGOs – organizacje pozarządowe

## **IV REALIZACJA PROGRAMU**

### **1. KOORDYNATOR, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE I PARTNERZY**

Koordynatorem programu będzie Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Goworowie. Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań są: Wójt, Rada Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, placówki wychowania przedszkolnego, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice.

Partnerami w realizacji działań są: Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej w Warszawie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrołęce, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Ostrołęce, Powiatowy Urząd Pracy w Ostrołęce, ośrodki leczenia uzależnień, specjaliści, placówki ochrony zdrowia, ośrodki wsparcia, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.

Bieżący nadzór nad realizacją Programu sprawuje Wójt Gminy Goworowo i podejmuje niezbędne działania zmierzające do osiągnięcia celów wyznaczonych w Programie.

### **2. MONITORING I EWALUACJA**

Monitoring programu, polegający na gromadzeniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych działań, będzie prowadzony przez Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Goworowie – koordynatora programu, przy udziale członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz przedstawicieli służb, które w zakresie swoich kompetencji realizują zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Celem monitoringu będzie badanie, czy realizacja działań przebiega bez zakłóceń. Monitoring realizacji programu umożliwi:

- systematyczną obserwację działań programu,
- weryfikację zgodności założonych celów z osiąganymi efektami,
- ocenę zaangażowania jednostek w realizację działań.

Do monitoringu wykorzystane zostaną wskaźniki realizacji działań wyznaczonych w ramach poszczególnych celów programu. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań. Z prowadzonego

monitoringu zostanie przygotowane sprawozdanie z realizacji Programu, które będzie przedstawione Radzie Gminy na sesji do końca marca każdego roku.

Ewaluacja Programu będzie dotyczyła zarówno liczby prowadzonych działań, jak i ich jakości. Celem ewaluacji będzie ocena efektywności programu poprzez gromadzenie, analizę i interpretację danych na podstawie materiałów sprawozdawczych z poszczególnych instytucji zaangażowanych w jego realizację, a w szczególności Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Pozwoli ona na podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z realizacji Programu.

### **3. FINANSOWANIE**

Źródłem finansowania działań zawartych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Goworowo na lata 2022-2026 będą środki własne gminy przewidziane na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy, pomocy społecznej, przeciwdziałania alkoholizmowi, a także środki zewnętrzne pozyskane na realizację programów osłonowych, programów rządowych lub innych, których realizacja pozwoli osiągać cele zawarte w niniejszym programie.



## SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabela 1. Rodzaje i formy przemocy.....	3
Tabela 2. Policyjne statystyki procedury „Niebieskie Karty” za rok 2020 .....	4
Tabela 3. Liczba mieszkańców gminy w latach 2018-2020.....	9
Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców gminy w latach 2018-2020 .....	9
Tabela 5. Podmioty świadczące wsparcie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie .....	11
Tabela 6. Opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu i wydatki na realizację programu profilaktyki i rozwiązywania problemu uzależnień w gminie w latach 2018-2020 .....	11
Tabela 7. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2018-2020 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie .....	12
Tabela 8. Działalność GKRPA w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie w latach 2018-2020. 12	
Tabela 9. Działalność GKRPA w latach 2018-2020 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie.....	13
Tabela 10. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Goworowo w latach 2018-2020.....	15
Tabela 11. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem GOPS-u w latach 2018-2020	16
Tabela 12. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem GOPS-u z powodu przemocy w rodzinie, alkoholizmu lub narkomanii w latach 2018-2020 .....	17
Tabela 13. Jednostki wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie spoza gminy .....	18
Tabela 14. Dane dotyczące przemocy w rodzinie na terenie gminy w latach 2018-2020.....	19
Tabela 15. Numery telefonów, pod którymi można uzyskać wsparcie i porady .....	21
Tabela 16. Parafie rzymskokatolickie w gminie w 2020 roku.....	22
Tabela 17. Przypadki negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych ujawnionych w społeczności uczniowskiej w gminie w roku szkolnym 2020/2021 .....	29
Tabela 18. Przypadki patologicznych zachowań i dysfunkcji stwierdzonych w środowisku rodzinnym uczniów w roku szkolnym 2020/2021 .....	30
Tabela 19. Rodzaje zachowań przemocowych w opinii uczniów szkół podstawowych .....	32
Wykres 1. Struktura ankietowanych według kryterium płci .....	8
Wykres 2. Struktura respondentów według kryterium wieku .....	8
Wykres 3. Jaka jest wg Pani/Pana najczęstsza przyczyna stosowania przemocy w rodzinie? .....	23
Wykres 4. Jakie Pani/Pana zdaniem czynniki mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie? .....	24
Wykres 5. Jak Pani/Pana zdaniem powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie? .....	24
Wykres 6. Czy zna Pani/Pan przypadki występowania przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał? .....	25
Wykres 7. Jakie formy przemocy wg Pani/Pana wiedzy występują najczęściej w rodzinach zamieszkałych w gminie? .....	25
Wykres 8. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie w gminie? .....	26
Wykres 9. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w gminie?.....	26
Wykres 10. Czy wg Pani/Pana wiedzy realizowana w gminie oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie jest wystarczająca? .....	26
Wykres 11. Czy wg Pani/Pana wiedzy podejmowane w gminie działania wobec sprawców przemocy w rodzinie są wystarczające? .....	26
Wykres 12. Czy postrzega Pani/Pan przemoc w rodzinie jako istotny problem na terenie gminy?.....	27
Wykres 13. Czy Pani/Pana zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy?.....	27
Wykres 14. Jak Pani/Pan ocenia prowadzone w gminie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie?.....	28
Wykres 15. Czy doznałaś/doznałeś kiedykolwiek jakiejś formy przemocy ze strony rówieśników?.....	32
Wykres 16. Kogo byś poinformowała/poinformował, gdybyś doznała/doznał przemocy w rodzinie lub była/był świadkiem przemocy w rodzinie? .....	33